Nr. 186. Tallinnas, reedel, 15. (28.) augustil 1908. 2. aastakäik.

Õigus

Ilmub igal argipäewal.

Toimetus on:
Tallinnas, Wiru uul. nr. 12

Toimetuse adres:
„Õiguse“ toimetusele, Tallinn.
Wene keeles: Въ ред. газ. „Õigus“ Ревель, Эстл. губ.
Toimetaja kõnetunnid kella 12—1 p. l.
Telefon nr. 350.

Adressi muutmise eest 10 kop
ja endine adres kui ka selle nummer üles anda.

Tellimisehind:

[illegible]

Wäljamaale 3 rubla rohkem aastas, [illegible]
Tellida wõib ainult kuu esimesest päewast [illegible]

Üksik nummer maksab 3 kop.

Kalapüügi korraldamine.

Kalapüük on meie riigis suurtele hulkadele ülespidamise- ja sissetulekuhallikaks, kuid seaduse poolt oli selle tegewuseharu peale seniajani wähe tähelpanemist pööratud. Puudusiwad seadlused, mis kalapüüki oleksiwad korraldanud ja tema tulewiku tarwilikult kindlustanud. Sarnaste puuduste tagajärjel oli ka wõimalik, et röötwpüük igal pool walitsema hakkas. Kalapüügi aja ja kohtade kohta polnud mingid kitsendusi, ja nõnda püütakse ka seal ja niisugustel aegadel kalu, kus ja mil see kaladesugu wähendamise peale kõige kawitawamalt mõjub. Et wõimalikult rohkem tahetakse kalu kätte saada, siis ei waadata kala suuruse peale, waid püütakse ka piisukesed pojakesed wälja, saadetakse need müügile wõi raisatakse muidu ära.

Röötwkalapüügi tagajärjed on igal pool juba silmaga näha, ka meie kodumaalgi. Pärnus, kus pisukesed kalapojakesed wälja püütakse ja siis korwidega mööda majasid ringi kantakse, lurdetakse, et iga aastaga kalasaak wäheneb. Sedasama kaebtust kuuldub ka kõikidest kodumaa randadest. Tallinna kuulsus ja paljude sissetulekuhallikas — kilu — on wähenemisel. Peipsis on mõni hinnaline kalasort, näit. rääbised, peaaegu lõppemas. Kalade wähenemist märgatakse ka Wirtsjärwes ja teistes wäiksemates järwedes ning jõgedes.

Ka wähid on meie jõgedest lõppemas. Paljudest kohtadest on neid nõnda nimetatud wähikatk ära häwitanud. Selle tõbe algpõhjuste kohta pole weel selgusele jõutud; rahwas aga usub, et saewuru, mis saeweskitest jõgedesse lastakse, wähkide peale surmawalt mõjub. Õigu nüüd asi sellega, kudas on, kuid nõnda palju on küll kindel, et suuremates jõgedes, millede peal saeweskid asuwad, wähid kadumisel on. Nõnda on lugu näituseks Pirita, Jägala ja Keila jõgedes.

Aga ka wäiksematest jõgedes, mis weel hiljaaegi kaunis wähirikkad oliwad, on wiimastel aastatel sarnane röötwpüük walitsemas, mis wähisugu seal ähwardab täieste ära lõpetada. Nõnda teatatakse meile Naplast, et seal ümberkaudu keegi wähikaupleja juba mitu aastat järgimööda koi[-]k wähid, ka kõige pisemad, kokku ostab ja nad wäljamaale müügile saadab. Röötwpüügi tagajärjel olewat wähkide sugu ümberkaudsetes jõgedes tuntawalt wähenemas. Mujalt kohtadest saadetakse wähkisid iga aasta suurel arwul Peterburisse ja teistesse linnadesse. Ja hea kasu lootuses püütakse igal pool jõgedes wähkisid, püütakse ka kõige pisemad wähipojakesed kinni, selle peale waatamata, et tulewikus nõndawiisi enam midagi püüda ei jää.

Muidugi pole lugu riigi teistes maanurkades kala- ja wähipüügi asjas sugugi parem. Niisugustel oludel on aga üleriiklise kalapüügi-seaduse wäljaandmine enam kui soowitaw, see on tungiwalt tarwilik. Mõne päewa eest teatasime lühedalt tähendatud seaduse-eelnõu sisu. Loota on, et riigiwolikogu selle wastu wõtab. Tähtis on kõne all olewas seaduse-projektis, et kalapüük, kalade kudemise ajal tahetakse hoopis ära keelata. Sellel keelatud ajal ei tohi ka kalu müüa, nõnda wäheneb siis kiusatus keeluseadusest üleastumiseks. Tähtis on ka, et kalapüük jõgede suus tahetakse ära keelata. Nii ei wõi siis kalu enam takistada meredest wõi järwedest mööda jõgesid ülespoole rändamast. Wõrgusilmade suuruse kindlaksmääramine teeb wõimatuks wäikseid kalapoegi wälja püüda. Wähkide kohta, keda püüda lubatakse, on ka pikkus ära määratud (2¼ wersk.). Tarwilik aga oleks, kui emaste wähkide püüdmine mõneks aastaajaks hoopis ära keelataks.

Tarbekohase keeluseaduse maksmapanek kalapüügi asjus kaitseb hulkade inimeste, s. o. kalapüüdjate, leiwapalukest ja hoiab seltskonnale tarwiliku ja maitsewa toiduaine alale. Muidugi on keeluseadus alles esimene samm kalaasjanduse korraldamiseks. Sellele peaksiwad teised järgnema, mis kalaasjanduse tõstmise ja edendamise poole oleksiwad sihitud.

Pildikesed wäljamaalt.

Theodor Altermann. 6

Need ülewalnimetatud „Café'd“ pole weel mitte ainukesed hinnata lõbukohad, waid on weel palju rikkalikuma eeskawaga kontserdi- ja lõbukohtasid alama rahwa jaoks sisse seatud, on aedasid olemas, kus igal õhtul hinnata igaühele, kes klaasi õlut osta jõuab, peenikest muusikalist lõbu pakutakse. Wõtame näituseks kuulsa „Friedes-Allee“ lähedal olewa „In den Zelten.“ Seal on 4 suurt üksteise kõrwal seiswat aeda, kus igas aias igal õhtul kaks muusikakoori — enamaste rahwuslised muusikakoorid — rahwale hinnata tõeste häid tükkisid ette kannawad. Toredat pilti pakub niisugune aed „In den Zelten“ õhtul. Terwe aed on tihedalt üksteise-kõrwal seiswate mitmesuguste raudlookade ja postide külge kinnitatud mitmewärwiliste elektrilambikestega nagu üle külwatud, nii et silm nagu ühieainust mitmewärwilist, põlewat tulemerd näeb; teine teisel pool aeda kõrgendatud kohtadel asuwad orkestrid, mis kordamisi — kui üks waikib, siis teine hakkab — kõiksugust rahwamuusikat, tantsutükkisid ja uuemate operetede meeldiwaid wiisisid wahet pidamata kuulajatele ette kannawad; kuna all pea pea kõrwal (nii täis on need aiad alati) käsitööliseb oma abikaasate ja lastega, soldatid toatüdrukutega, ametnikud, poesellid ja õmblejannad lõbusas üksmeeles oma õllekannusid rüüpjendawad, päewauudiseid korrutawad, politikat ajawad, Eulenburgi ja Zeppelini üle pilkenalja heidawad jne. Siin walitseb täielik Saksa „Gemüthlichkeit“. Seal astub praegu wäikene jalgakene inimesi aeda. Eesotsas kõnnib, täie isetadwusega oma sigarijunni imedes, lõhukas käsitööline, tema kõrwal lammub wapralt tema teinepool, kes ka mitte wähem ümargune ei ole, ja kannab suurt turukotti käe otsas, nende selja taga sipiwad kaks tütrekest oma sõbrannaga, kellega jälle poeg (jällegi soldat, sest mis perekond see on, kus mitte poeg soldatiks ei ole) nalja teha ja sõbrustada püüab, kuna rongi pikk, kuiwetanud wana moodi kübaraga tädi nagu tuulelipp lõpetab. Papa ja mamma otsiwad paraja waba laua wälja, kust naabrilauas istujaid ja muusikantisid ikka hästi wõib silmas pidada, istuwad naabrisid tõugates ja wabandust paludes lauda, mammi awab oma turukoti, ja lakade nägudega wõileiwad pistawad rõemsalt oma worstised pead kotist wälja; kuna mammi nad siis ilusaste paberi peale ritta seab, tellib papi omale ja pojale „beledar“, naistele igaühele „een kleenes Münchener“ (ühe wäikese münchenerii, ja lõbus õhtukost muusikahelide saatel algab. Nii saadetakse keskmise rahwaklassi juures õhtu jällegi lõbusalt ja odawalt mööda.

Küsimus on nüüd ainult selles: kudas tuleb sarnase aia peremees omaga wälja, sest igal õhtul kahte muusikakoori mängida lasta pole nalja asi, see seisab ikka kaunis suurte wäljaminekutega ühenduses, iseäranis weel Berlinis, kus igaüks oma kunsti eest nii suurt raju nõuab? Tõeste, see on küsimus, mille kallal ma mitu korda pead olen murdnud. Sarnases aias muud ei jooda kui õlut ja ikka jälle õlut, midagi söögipoolist tellitakse seal harwa ja ka seegi on meie hindadega wõrreldes imeodaw; näituseks, liha pidada ju wäljamaal palju kallim olema, kuid seal tuuakse sulle 70—80 pfennigi (34—38 kop.) eest niisugune portsjon „pipstükki“ wõi midagi sellesarnast ette, mis oma suuruse ja maitse poolest meie 75-kopikalisest kaugelt üle käib. Miks ei wõiks ka mitte Wenemaal, nagu näituseks Tallinnas, kus ju ometi kõik toiduained wõrdlemisi palju odawamad on (meil maksab kanamuna 4—5 kop. paar, seal maksab kanamuna tükk 9—10 pf. (s. o. 4½—5 kop.), ka sarnast odawate hindadega restorani wõi aeda sisse seada? Tõeste, see tasuks ennast aja jooksul tingimata palju paremine ära, kui restoranid, kus kõik kallis, aga sellepärast ka palju wähem käijaid on.

Wõtame näituseks lõuna Berlini restoranis maksab see 1 mark 10 pfennigi (umbes 50 kop.), aga see on siis ka lõuna! Niisugune lõuna maksaks meie restoranis oma 1—150 kop.: 4 rooga ja 5-es kompott! Millega wõiks seda hinna wahet seletada? Ei muuga, kui et meie restoratunid korraga tahawad rikkaks saada, kuna aga sakslane tasa ja targu toimetab...

Aga wabandage, ma tahtsin ju midagi muusikalistest toodetest pajatada! Nagu öeldud, paistawad neis aedades igalt poolt kostumeeritud rahwuslised muusikakoorid silma: seal wõib poolakaid, ungarlasi, inglasi, prantslasi jne. näha, isegi ühte õige head Schoti orkestert kuulsin ma seal. Suure imestusega siimitses rahwas Schoti rahwariideid, nende kübikesi sulgede ja paljaid kintsusid. Kuid ka nende muusika — põhjamaa kurb, loobaw muumuusika — leidis palju waimustatud austajaid. Kuid ainult muusikat ja ikka jälle muusikat pakkuda läheks niihästi publikumile, kui ka muusikantidele eneste igawaks ja ühekülgiseks. Sellepärast on ka waheldusse eest hoolt kantud: kõiksugused soolonumbrid on siin ja seal muusika numbritele wahele pistetud. Schoti orkestris laulis keegi noormees Schotlane nii imearmsa, peenikese naisterahwa-healega rahwalaulusid, et publikumi waimustusel otsa polnud ja kihla weeti, kas laulja naisterahwas wõi meesterahwas on. Poola orkestris tantsis esimene wiiul — waks, punase näoga poolakas — ise wiiulit mängides kõiksugusid tantsusid kaasa, kuna ühes Saksa orkestris täielik perekondlik soolo-programm kõiksugustest koomikalisteſt ettekannetest ja soolo-laulubest kokku seatud oli. Nad ärataſiwad nii suurt lõbu, et publikumi naerukaja sihti ähwardas muusikat ära lämmatada; enam tuntud lauludes aitas publikum ühiselt kaasa, pidulusu tusis ja ärajoodud õllekannude hulk suurenes ja suurenes . . . Kuid sarnast lõbu lubab sakslane omale ainult kella 11-ni. Siis tõuseb ta rahulise südamega üles ja hakkab koju puhkusele kõmpima. Tuju on tal hea; on ju rubliste söödud, joodud, lõbu maitstud ja kaasa lauldud kah, mis ja hing weel igatseb?!

Nüüd tahaksin ma aga jällegi kord teatri juurde tagasi tulla, ja nimelt teatri näitelawa ning selle sisseseade ja kõrwalise [illegible] juurde. Terwet näitelawa tehnilise külje [illegible] seletust raua oleks täitsa mõtlemata — [illegible] daks seda neile, kes näitelawa [illegible] teise püüendatud ei ole, kunagi [illegible] truult selgeks teha: see wõtaks palju [illegible] põhjalikkudeks seletust, oleks ka minu näitelawa tehnika tundmine liig nõrk, sest ei ma pea-rõhku repertoiri ja mängu peale panin, kuid üleüldistes joontes wõiksin ma siiski midagi ette tuua.

Kõikide nende näitelawadega, mida ma Berlinis näha sain, ei wõi „Estonia“ näitelawakest kaugeltki wõrrelda — nii wiletsalt järjel seisab tema tehniline külg: ta on liig madal, näitelawa põrand liig kõrgel, nii et näitlejad nagu kanad penniti kõnelewad, uksed on waleste sisse seatud, näiteseinad nii [illegible], nii kidurad, et wõimata wõrrelda. Aga pole ju ka imeks panna: meie näitekunst on ju weel waid tärkamas, kuna ta Saksamaal juba aastakümneid pea kõrgemal kui mujal Euroopas on seisnud; kuid loodame, et ka meilgi tulewaks seisugiks nii mõnigi parandus ette wõetakse, nii et meie jällegi sammu teistele kulturarahwastele lähemale jõuame.

Praegu on üleüldse kolme seltsi näitelawasid Berlinis olemas: 1) keeratow näitelawa, 2) sõidelaw (roobaste peal) näitelawa ja 3) wana, lihtne näitelawa. Praegu on suured wõitlused — ka wäljamaa ajakirjanduses, iseäranis aga teatrilehtedes — missugune näitelawa nendest kolmest kõige parem on. Iga teater kiidab oma, annab oma näitelawale kõige paremad omadused ja tahab oma teisteſt ette seada. Kuid niihästi ühel kui teisel on omad head ja wead.

Aga lugejad ei teagi weel, missugune wahe nende wahel on. Keeratow näite-

Ma jooksen

kõikide teiste juurest ära ja ostan ainult paberossisid

„Turtshanka“,

A. S. Maikapar, Riias,

sest et need, **10 tükki 3 kop.**, niisama head on, kui teised 10 tükki 6 kop.

Püünis.

Emile Zola roman. Tõlkinud M. M. 88

„Teie ema on minu peale pahane, ma tean seda,“ algas jälle Gervaise tasase healega. „Ärge ütelge ei! . . . Meie oleme teile palju raha wõlgu!“

Aga Goujet jäi peaaegu jämedaks, teda waikima sundides. Ta raputas Gervaise käsa, nagu tahaks ta neid murda. Ta ei tahtnud, et Gervaise rahaasjadest räägib. Siis käis wärin ta kehast läbi ja ta kogeles:

„Kuulge mind, juba kaua aega olen ma selle peale mõtelnud, teile ühte ettepanekut teha . . . Teie ei ole mitte õnnelik. Minu ema tõendab, et teie elu halwa pöörde wõtab.“

Siin jäi ta peatama, nagu tahaksiwad sõnad ta ära lämmatada!

„Noh, siis peame meie ära minema!“

Ta waatas Goujet otsa, ilma et ta aru oleks saanud, mis see tähendas. See äkiline armastuseawaldus, mis ennem kunagi üle ta huulte ei olnud tulnud, kohutas teda.

„Mis?“ küsis ta.

„Jah!“ ütles ta norus peaga. „lähme ära, elame kusagil, kas wõi Belgias, kui tahate . . . See on peaaegu mu isamaa . . . Kui me mõlemad tööd teeme, läheb kõik hästi.“

Nüüd punastas Gervaise kangeste ära. Kui ta teda enese ligi oleks tõmmanud ja suudelda tahtnud, ei oleks ta nõnda häbenenud. See oli, hoolimata kõigest, imelik poiss, kes temale põgenemiseplaani ette pani, nagu seda romanides ja kõrgemates ringkondades ette tuleb. Kui imelik! Ta nägi enese ümber töölisi, kes naiste järele libitsesiwad, aga neid kordagi kuhugi ära ei wiinud, waid oma kodus ilma häbenemata neile külge lõiwad.

„Oh herra Goujet! Herra Goujet! . . .“ pomises ta, ilma et tal midagi meelde oleks tulnud.

„Siis oleksime me seal üksi!“ algas jälle Goujet. Teised on mulle koormaks, kas saate aru? Kui mul kellegi wastu sõprus on, siis ei wõi ma teda teiste seltsis näha.“

Aga Gervaise ei unustanud ennast ära ja lükkas selle ettepaneku tõsise näoga tagasi.

„See on wõimata, herra Goujet. See oleks minust wäga halb . . . Ma olen abielus, kas pole tõsi? Mul on lapsed. Ma tean, et teie mind heameelega wõtaksite ja et ma teile meelehaigust teen. Aga me hakkaksime kahjatsema ega tunneks mingit lõbu. Ka mina armastan teid, jah, ma armastan teid nõnda wäga, et ma seda kannatada ei suuda, et teie rumalusi teeksite. Ja see oleks kindlaste rumalus. Ei, teie näete isegi, et parem on kui kõik endist wiisi jääb. Meie austame teineteist, meie tundmused kõlawad kokku. Sellest on küllalt, see teadmine on mind mitu korda püsti hoidnud. Kui meie seisukorras inimesed mõistlikuks ja ausaks jääwad, siis saawad nad selle eest kord tasutud.“

Goujet nikutas peaga, Gervaise juttu pealt kuulates. Ta kiitis kõik heaks, mis Gervaise rääkis, ega mõistnud midagi wastu üelda. Äkitselt aga, keset päikese walgust, hakkas ta Gervaise ümbert kinni ja pigistas tema enese wastu, nagu tahaks ta teda puruks teha, siis andis ta temale kaela peale niisuguse metsiku musu, et tema nahk peaaegu Goujet' hammaste wahele pidi jääma. Nüüd laskis ta pesunaise lahti, rohkem ta ei nõudnud, ka oma armastusest ei rääkinud ta enam sõnagi. Gervaise raputas ennast lahti, ilma et kurjaks oleks saanud, sest ta sai wäga hästi aru, et nad mõlemad seda lõbu wäga kibedalt ära oliwad teeninud.

Sepp, keda tema kirg nagu torm tamme oli raputanud, läks natukene eemale, sest ta tahtis wastu panna joowile Gervaiset uueste enese wastu pigistada. Ta laskis põlwili, ja et ta ei teadnud, mis oma kätega teha, hakkas ta seal lopsakalt kaswawa lõwihamba õisi kitkuma ja pildus nad eemalt Gervaise korwi. Pikkamisi rahustas teda see mäng ja tegi talle lõbu. Oma tööst ja wajarawarre hoidmisest kõwaks ning kangeks jäänud sõrmedega noppis ta õrnaste lillesid ja pildus neid üksteise järele, ja ta truud lapsesilmad naersiwad, kui sill korwi ei trehwanud. Pesunaine oli selja kuiwa puu wastu toetanud. Ta oli rahulik ja rõemus. Ei saeweski kära seas tema heal kuulda oleks, rääkis ta hästi kõwaste. Kui nad mõlemad puutüwe juurest lahkusiwad, rääkisiwad nad Etiennest, kellel Lilles wäga hea olla, ja Gervaise wiis korwitäie lillesid koju.

Tõe poolest ei tundnud Gervaise ennast Lantier' wastu sugugi nõnda nõnda kindla olewat, nagu ta ütles. Ta oli küll kindlaste otsuseks teinud mitte temale lubada, et ta sõrme otsagagi teda wõiks puudutada. Aga sest jaabik, kui Lantier teda oli puudutanud, kartis ta enese endist nõrkust, oma unistawat meelesegadust ja järelandmist, kõige ilma tahtmise järele elada Lantier ei teinud aga ühtegi uut katset. Sagedamine oliwad nad kahekesi üheskoos, aga Lantier oli ikka rahulik. Ta näis nüüd würtspoemehe naisega lähedas tutwuses olewat, kes wäga kena neljakümnewiie-aastane naisterahwas oli. Gervaise rääkis sellest jõprusest Goujet'le, et teda rahulikumaks teha. Ta wastas Virginiele ja madame Lerat'ile, kui need Lantier'd taewani tõstsiwad, et see ka tema imestust ja austust ära on teeninud, sest et ta kõikide naabruse naisterahwaste pead ümber on käänanud. Coupeau lõi selle üle igal pool lärmi, et Lantier tema hea sõber olla. Tema pärast wõidawat kübarategija üle rääkida mis tehes, tema teada, mis ta teada, wõrku pagan kõik niisugused jutud, sest ausus jääda ikkagi tema poole. Kui nad pühapäewiti kõik kolmekesi wälja läksiwad, siis jundis ta oma abikaasat Lantier' käe all kinni wõtma ja temaga ees minema, et inimesed alles silmad koguni pärani wõiksiwad kiskuda. Nüüd wahtis ta kõigile otsa ja ootas, et kui keegi wähemaltki selle üle oleks naeratanud, siis seilele jämeda sõna näkku oleks wiskanud. Tõsi küll, Coupeau leidis Lantier' natukene uhke olewat, ta süüdistas Lantier'd, et see nagu neiu põletatud wiina wastu põlgtust awaldas, ta pilkas teda, et ta lugeda oskab ja nagu adwokat rääkis. Üleüldse oli aga Lantier wäga kena poiss. Kaua wõis otsida, enne kui teise niisuguse leiad, kes nõnda kindlaste jalul seisab. Pealegi saiwad nad wäga hästi üksteisest aru, nad oliwad teineteise tarwis nagu loodud. Meeste sõprus on kestwam kui naiste armastus.

Ühte pidi tõeks tunnistama: Coupeau ja Lantier praksisiwad ja jõiwad teineteise kaasas, nii et enam mingit piiri ei olnud. Lantier laenas nüüd Gervaise käest raha, üks kord kümme, teine kord kakskümmend franki, sest ta oli haisu ninasse saanud, et raha ikka majas oli. See oli üks tema juurtest ettewõtetest. Niisugusel päewal määris ta Coupeau hästi sisse, ta rääkis pikast teekonnast ja wõttis Coupeau ühes. Warsti istusiwad nad lähema restorani tagatoas teineteise kõrwal ja maitsesiwad söökisid, mida kodus wõimalik polnud saada, ning kallasiwad neid puseeritud weiniga üle. Tsingitööline oleks ka lihtsamad toidud tellinud aga ta pidiennast kübarategija aristokraatlise maitse alla heitma, kes kaardi pealt ikka kõige harukorralisemad ja tundmatad soustd wälja walida mõistis. Ei wõinud arwatagi, kui raske ja piinlik selle mehe tahtmist täita oli. Näitab nõnda olewat, et kõik lõunamaalased niisugused on. Nii näituseks ei tahtnud ta midagi kuumalt. Iga toidu juures pidas ta terwishoidlise tähendusega kõne, ta saatis liha tagasi, kui sellele palju soola ehk pipart peale oli pandud. Weel hullem oli lugu tõmbtuulega, seda kartis ta kolebaste. Kui kunagi uks praokile juhtus jääma, siis mõirgas ta nõnda, et terwes restoranis kuulda oli. Selle juures oli ta kitsi, ega andnud kelnerile seitsme-kahekssakopikalise lõunasöögi juures enam kui kaks sou jootraha. Siiski wärisesiwad kõik tema ees. Oh, teda tunti wäga hästi wälimisel bulwaril!

Sarnasid wäljakäikusid tegiwad nad salaja ja rääkisiwad nendest järgmistel päewadel läbi lillede. Asi läks wiimaks nõnda kaugele, et Lantier ühel päewal „Moulin de la Galete“ lehtmajasse naisterahwa kaasa tõi, kellega ta Coupeau pärast üksinesi üksi jättis.

Iseenesest mõista, ei wõi nõnda praksida ja selle juures tööd teha. Nii ei olnud tsingitööline, kes juba ennegi sagedaste sõi, sellest saadik, kui Lantier majasse tuli, enam ühtegi tööriista kätte wõtnud.

(Järgneb).

Pan.

Laurids Bruun'i roman neljas tunnis. Tlk. Ch. M. 36

Ta istus, käed põlwede wahel, ja wahtis enese ette, nagu mees, kellele kõik kadunud on.

Siis tõusis ta pikkamisi püsti, pani nööbid kinni ja ütles:

„Herra amtmann, olge head öelge, kunas esimene rong siit läheb?“

Hjarmer tõusis üles ja ütles nerwilikult:

„Tahate teie ära reisida?“

„Jah, ma tahan ära reisida,“ wastas ta tasa ja kõlata healel.

Hjarmer kogus ennast. Ta tundis, et kõike oma waimujõudu kokku peab wõtma, tundis, et ta sel silmapilgul mitte enam proua ja lapse peale ei tohi mõtelda.

„Kardate teie haiguse külgehakkamist?“ küsis ta ja lähenes Wernerile.

„Ei,“ wastas see tõrjuwalt.

„Teie olete tuttu oma arwamist muutnud, herra inshener.“

Ta pani meelega wilget oma healesse.

„Ma ütlesin juba enne, et ei tea, kas jääma pean. Nüüd tean ma, et jääda ei wõi.“

Hjarmer ei lasknud aga ennast nõnda kergeste eksitada. „Ka see wahest sündmata, teie äkilise otsuse põhjust teada saada?“

„Põhjust?“ Werner Hiljõe waatas tagasitõrjuwalt tema poole. „Kas teie lapse haigus selleks küllalt põhjust ei anna. Täna õhtul oleks keegi wõeras siin ainult tülikas!“ [illegible] ta juurde, ilma et kaistki oleks teinud [illegible] duft oma südames warjata.

Preili Selma waatas üles ja ütles otsustawalt:

„Selles asjas on herra Hiljõel õigus.“

„Kunas esimene hommikune rong läheb, ei tea ma teile öelda,“ wastas Hjarmer, „aga ma tõendan teile, et teie siinolek — wõerastewas — — milgi kombel —“

„Esimene rong läheb kell wiis kümme minutit, herra Hiljõe!“ ütles preili Selma wahele.

„Tänan.“

lawa (Drehbühne) on nii ehitatud, et teda aksi mööda, mis näitelawa tsentrumisse seatud on keerata wõib — umbes nii, nagu raudtee-weduriti keeramise paikades — nii et kord tagumine, kord esimene külg, kord jälle küljed publikumi poole pööratakse. Tema kiiduwäärilise omadus on nimelt see, et seal tükkisid, kus palju piltisid on, wõimalik on wäikeste waheaegadega mängida: Kõik (ütleme näituseks „Röömliest") 10—12 pilti seatakse juba päewal walmis, ja õhtul pole muud waewa, kui ainult ühte pilti eest ära ja teist jälle ette keerata. Iseäranis näitelawa sisseseadjatele on see näitelawa armas, ta wõib siin oma seadeid ja meisad juba päewal wiimases kui detailes peenelt wälja töötada. Muidugi peab seal, kus 10—12 mitmesugust pilti on, ka wõrdlemisi palju dekoratsionisid olema. Selle näitelawa halb külg on waist see, et ta põhjatu suur peab olema ja et ta ehitus hulga kallimaks läheb kui lihtne näitelawa. Schiinidega näitelawa on pea seesama, mis lihtne näitelawa, wahe on ainult selles, et näitelawaosid mitte käsitsi ette ei tösteta, waid schiinide abil ette lükatakse.

On ka neid „schiin näitelawasid," kus terwe toa wõib walmis seada ja tagant terwelt ette lükata, kuid ka see on raskusega ühendatud. Ma kõnelesin ühe tähtse näitelawa-tundjaga Berlinis. Tema arwas, et kõik need uued tuhinad mööda lähewad ja wana liht näitelawa tulewikus kindla ja jäädawa koha näitelawade ilmas wõidab; peaasi on, et ta niiwärt kõrge oleks, et dekoratsionisid terwelt wõib üles tõsta ja alla lasta, ja et näitejentide waheruums mitte kaua aega ei nõuaks.

(Järgneb).

Narwa teatriruumid ja nende tulewiku küsimus.

Kolm öeldakse kõikidele headele asjadele paras arw olewat, ja kolm meil ongi teatriruumisid, nimelt wana „Noa aegne" wäikene teater linna sees, kus „suured saksad" harilikult wenekeelseid näitemängusid käiwad waatamas; siis on weel kaks saali eestlaste omandus, nimelt „Eesti seltsi" uus teatrisaal ja „Wõitleja" saal, mida praegu suuremaks ehitatakse.

Wiimasel ajal on Wene näitemängusid „Eesti seltsi" saalis mängitud (suwe jooksul) ja käib siin Wene seltskond, kuna linna päris teatrist midagi ei ole kuulda olnud. Kõige kolme teatri ruumide seast on „Eesti seltsi" saalil, teistega wõrreldes, eesõigus: tema asub rohkem linna keskkohas kui „Wõitleja" saal, ja pealegi on ta teistest kõige suurem, olgugi et „Wõitleja" saal oma pikkuse poolest temaga ühte läheb. Linnateatrist käib ta tulekahju kindlustuse poolest ka ette. Küll on „Eesti seltsi" saalil weel puudusid: nõuab palju kordaseadmist ja arendamist, iseäranis näitelawa asjas, mida kohe ja lühikese aja jooksul wõimata on tarwilik kraamiga täita, kuid sellest hoolimata on wiimasel ajal märgata, et see saal omale toodanikusiguse jõudis talle wõtta. Ka „Wõitleja" uus näitelawa tõotab edaspidi oma sisseseade poolest palju head. Ta on kõrgem kui „Eesti seltsi" oma ja näitejenad on tõstetawad. Nii oleks Narwa eestlastele nendest kahest saalist seekord juba küllalt, sest mõlemal seltsil on oma ringkonnad, kes seal käiwad: „Eesti seltsis" rohkem jõukas ja kodanline seltskond, „Wõitlejas" aga wabriku töörahwas ja kirjutajad.

Wene seltskonnal on selle poolest hoopis halwem lugu: tal on kõigest wäikene linnateatri saalike, mis praegu enam ajakohane ei ole. Wanaste, kui käputäis „bürgerist" seal näitemängusid wuhjiwad, oli ta ehk paras, nüüd aga, kus rahwa arw linnas tõusnud on, tuleb Wene seltskonnal wististe teist paika otsida. Kus näitelawa suurem ja ruum lahedam on, sinna ka rahwas rohkem heameelega läheb. Wiimane asi teeb mõnelegi muret.

Kohalik Wene leht („Нарвск. Листокъ") puudutab teatri küsimust Narwa linnas. Ameerikast sõnumeid lugedes, kus Daily Telegraph" sõnumesaatja teatrite omanikkude ja ettewõtjate trustidest teatab, et neid juba tegelikult hakatakse täide saatma, küsib Wene leht, kas Narwa elanikud, kes teatrit armastawad, oma tähelepanekut selle asja peale ka ei pööra.

Peaasi, mida säherdused trustid taga ajawad, on teatrite arwu ja ka etenduste arwu reguleerimine, sest ameriklased arwawad, et kui mõnedes ühesuguste otstarbetega ettewõtetes üksteisega wõistlus on, siis see teatritele kahju tuua. Sellepärast tahawad nad põhjalikult selgeks teha, kui palju ja missugused teatriasutused mitmesugustes Põhja-Ameerika Ühisriikide linnades olemas on ja kui neid mõnes linnas palju peaks olema, siis neid teatrisid kas trustiga ühendusesse astuma sundida wõi wõistluse teel neid ära surmata tuleb. Wene leht arwab, et teatriruumisid Narwa kohta üleliia on ja kolme dramatikilise trupe olemine — üks linnateatris teine „Eesti seltsis" ja kolmas „Wõitlejas" — wõõteta on, sest et waatajaid kõigile kolmele ei ulatada ja wahe saalide ruumis ja sellepärast ka piletite hindades ja saalide sisseruleskus olla, mis wõistluse ühekülgseks ja mitteõigeks tegewat. Rahwa masse (lihtrahwas) ehk jääb sellega rahule, mis temale näitelawalt pakutakse, ilma et ta ojade täidesaatmise üle arwustada wõiks, kuid päris teatriarmastajatele ei olla see mitte üks ta kõik: nimelt missugune mängijate trupe läbi kukub. Kunstikõrguslisest küljest aga on tarwis paremaandelisi jõudusid koguda ja alal hoida.

Leht soowitab ameerikaste eeskuju järele teha ja walida: missugust nendest kolmest näiteruumist meil walida tuleks, missugune nendest hoopis tuleks kinni panna, et seda wõistlust kõrwale hoida, mis peale kahju muud midagi ei too. Oma küsimust ei otsusta leht lõpulikult, arwab aga, et nende kolme seast „Eesti seltsi" saal kõige kohasem oleks juba oma seisupaiga poolest.

Olgu nüüd lugu nii, kudas ta on, aga „Eesti seltsi" ja „Wõitleja" saalidel on mõlemal tulewik, kuigi nad ilma wõistluseta läbi ei saa. -ts-

Kodumaalt.

Tartust. Peipsi kalapüüdjate koosolek peeti 12. skp. „Karskuse Sõbra" ruumides ära. Koosolekust osa wõtma oli 66 kalapüüdjat, 1 kalakaupleja ja üks kalakaswataja (hr. H. Laas) ilmunud. Koosoleku kokkukutsumine oli sellepärast tarwilikuks jäänud, et Liiwimaa kuberneri sundusliste määruste läbi ära on keelatud kewadel, tintide kudemise ajal, kalu püüda. Iseäranis on keelatud seda rüüsaga (рюжъ) teha. Koosolekul tehti aga selgeks, et rüüsaga püüdmine kala kudemise ajal kahjulik ei ole, sest nimetatud riist püüab ainult täiskaswanud kalu kinni. Ka on suurem jagu tintisid, kui nad püüdmise kohale jõuawad, juba ära kudenud. Palju suuremat kahju sünnitab aga noodaga püüdmine, sest et ta kõik wäikesed kalakesed kaasa kisub. Seda tõendab ka see asi, et ennem, kui noodadega püüti, tintisid palju wähem saadi ja nad kallimat hinda maksiwad. Sellepärast otsustasiwad kalamehed ühel healel kuberneri paluda, et neid edaspidi lubataks rüüsadega tintisid püüda, sest see on nende elu-küsimus. Niisama tuleb ka paluda, et noodaga püüdmine ära keelataks. Nagu pärast koosolekul selgus, on niisugune keeld Pihkwa kalade ülesostjate süüd, kes oma tintidele, mida nad terwe aasta jooksul püüda lasewad ja mis koguni pisukesed on, Pihkwas tahawad paremat müügikohta muretseda, kuna muidu Peipsi kalapüüdjate tintisid enam ostetakse, sest et need suuremad ja odawamad on. Nimetatud ülesostjad peawad oma juures kalamehi „rendi peal", kes siis endid kohustawad kõiki püütud kalu ainult nendele müüma. Sunduslikude määruste peale waatamata lubatakse nende „kulakate" kalamehi järwes terwe aasta otsa noodaga kalu püüda. Niisugune püüdmine toob aga kalasoole suurt kahju ja ähwardab teda täielise häwitamisega, sest noot kisub kõiksugu kalade wäikesed pojakesed wälja. Koosolekule oli kuiwatatult ahwenate, subakute ja awide poegi toodud, mis noot wälja on tõmmanud. Tõe poolest ei olnud seal ühtegi kala, mis tollist pikem oleks olnud. Oli aga küllalt poole tolli pikkuseid. Koosolekul awaldati soowi, et tarwis oleks kuberneri paluda, et ta iseäralise komisjoni nimetaks, kes kalapüügi tingimisi koha peal järele uuriks. Peab tõendama, et kalameeste seas koosolekul imekspanemisewäärt üksmeel walitses. „Isam."

Rakwerest. Uue kooli awamine. Hiljuti oli ajalehtedes sõnum, et Rakwere linn otsuseks on teinud realkooli awamiseks kroonu poolt sammusid teha. 8. skp. oli see küsimus wolikogus arutusel ja seal jõuti otsusele, et Rakweres gümnaasium luba awada. Linn annab omalt poolt 10000 rbl. ühekordset ja 1000 rbl. iga-aastast abi, 1900 ruutsülda maad ja ehitusematerjaliks sawi, liiwa ja kiwa. Kui uus kurator asjaga nõus on (hr. Lewschin oli asja poolt), siis wõib loota, et Rakwere ärksamate elanikkude soow keskkooli saada kord waheit ikka täide läheb.

— Seesamal päewal arutas Rakwere Hariduseseltsi eestseisus adw. Peeti juhatusel Eesti õpekeelega kooli asutamise küsimust. Eestseisuse koosolekule oliwad kooliõpetajad N. Rann Peterburist ja Olas Rakwerest kutsutud. Jõuti otsusele kolmeklassilist kõrgemat algkooli awada. Seks otstarbeks palun hr. Olast kooli programmi kokku seada, kuna eestseisus omalt poolt kulude-eelarwe wälja töötab ja siis programmi ühes eelarwega seltsi peakoosolekule ette paneb. Kahjuks ei ole seltsile näitemüügi luba antud ja sel kombel ei saa kooli sel sügisel enam awada. „Elu."

Setumaalt. Waraste wigur. Kellegi mehelt warastasiwad siin keimid hiljuti tubli ahtra lehma ära, kellele nad kasuka pahu pidi selga ajasiwad, nõnda et süüsimust lehm kirjuks jai. Suwise, kuuwalge ööga nähti wargaid kuskilt mööda küla kirju lehmaga minewat. Kahjusaaja kaebas lehmawargad kohtusse ja andis tunnistajad üles, kes wargaid näinud. Kohtus oga sarwad keimid pruks. Mees nõudis nendelt musta lehma, aga tunnistajad oliwad näinud kirju lehmaga minekut.

— Lõksu langenud. 29. juulil tabati siin üks Setu wel 10 puuda eeteriga kinni, millest ta ise 107 rubla maksnud. Nüüd wõeti mehikesel kallis kaup käest, ja istugu weel mõned kuud kinni, kui tigeda sihwiga salakaupleja. „Isam."

Hiiumaalt. Uue abikiriku ehitamine. Juba ammu oli Emmaste kiriku järele olew abikirik, mis Mänspel asub, wana ja nõdu. Ta oli wilets puuehitus. Tänawu kewadel kisti ta maha ja ehitatakse uus asemele. Uus abikirik ehitatakse paust. Loodetawaste jaab ta aga märksa suurem ja nägusam, kui wana oli. Juulist teeb Emmaste õpetaja Mänspel iga kolme nädala tagant, muidu peab siin igal pühapäewal kohalik köstrikooliõpetaja jumalateenistust. — Waatoht, kus endine abikirik oli ning kuhu ta praegune ehitatakse, ei paku midagi ilusat. Silm näeb siin ainult liiwaseid künkaid. „Isam."

V. K. Tapalt. Õiendus. 183. nris ilmunud sõnumesse jattus halb wiga. „Teeni" ei kanta mitte T. E. N. k. l. Tapa osakonna poolt ette, waid näitemänguarmastajate poolt, ehk tegelased küll wanad on. Kuhu sissetulek läheb, on teadmata. Nõndasamuti tuleb õiendada, et kooliõpetajaks walitud hr. Maide mitte ei ole Tallinna puuwillawabriku kooli peal ameis olnud.

— Seltsi tegewus. Suurt meelepaha sünnitas T. E. N. k. l. Tapa osakonna liikmete seas eestseisuse omawoliline kooliklasside wähendamine. Tänawu hakkab ainult 1 klass käima. Kuhu aga need lapsed, kes mineval aastal koolis käisiwad, peawad minema?

Lätimaalt.

Liibawist. Ajalehe trahwimine. Läti lehe „Lapajas Atbalss" toimetaja J. Kowalewski trahwimise üle 3000 rublaga teatab nimetatud leht ise, et see „Reishts" ilmunud Tolstoi kirjatüki „Ma ei wõi mitte waikida" äratrükkimise pärast on sündinud.

Riia kreisist. Raha wäljapressijad. Möödalainud teisipäewal tuliwad Olai wallas ühe loomakarjase juurde kaks tundmata meest ja nõudsiwad raha. Et karjasel raha ei olnud, sidusiwad kurjategijad tema jalgupidi puu külge rippuma, teda karjumise korral maha lasta ähwardades. Selle peale kaduwad nemad metsa. Pärast kuulsiwad pererahwas metsast karjase hädahealt ja peastsiwad tema ära.

Riiast. Kolera wastu on Riia-Oreli raudtee walitsus järgmised ettewaatusereeglid wälja andnud. Need on järgmised:

1) Tarwilik on kasin elumis, liig jöögi ja joogi, iseäranis kangete jookide eest tuleb hoida. 2) Mitte keetmata wett, waid teed ehk wärskelt keedetud wett (parem tsitroni ja hapu marjamahlaga) juua. 3) Söömise eel waja seebiga käed puhtaks pesta. 4) Söögiriistad peawad keewa weega puhtaks pesema ja neid peab tolmu eest hoidma. 5) Seljaskandm. riided ja woodipesu peab sagedamine päikse kätte laotama ja tuulutama. 6) Korteri puhtuse ja oma keha puhtuse eest tuleb muret kanda (sagedamine saunas käia). 7) Süüa wõib ainult küpse puuwilja ja ainult pestult ehk keedetult. 8) Arbuside söömise eest tuleb hoida, sest et sellest sügisel sagedaste kõhuhaigused tulewad.

Kangemalt riigist.

Haridusministri ringkiri.

Nagu pealinna lehed teatawad, olewat haridusminister õperingkonnakuratoritele järgmise ringkirja saatnud: Paljusid soowimata nähtusid tähele pannes, mis, nagu herrade õperingkonnakuratorite aruannetest paistab, meie keskkooli elus nähtawale tulema on hakanud, pean ma kurwastusega tunnistama, et keskõpeasutuste ülemad nende hoole alla usaldatud koolide saatusest küllalt osa ei wõta, waid süüdi nende koolides ettetulewate korratuste pärast teiste peale weeretada püüawad.

Õmeti on aga keskõpeasutuste direktorid seaduse järele (Seaduskogu 1893. a. wäljaanne XI köide, 1 jagu §§ 1605. ja 1726) ülemad, kellede peal igapidi tõelik wastutus nende hoole alla usaldatud koolide hea korra eest lasub. See seadus jääb oma täie jõusse, ja ma panen teile ette kõigi teie ringkonna keskõpeasutuste direktoritele teatada, et ministerium neilt ootab, et nad endi peal lasuwaid kohusid selgeste ära tunneksiwad, kõik wõimalikud abinõud selleks tarwitaksiwad, et nii õpe- kui ka kaswatusesasi nende hoole alla usaldatud koolides soowitawas korras oleks, koolis uueste tõsine õppimine maad wõtaks ja tõsine kord (distsiplin) jalale saaks.

Selle ülesande jõudus täitmine ripub muidugi ära kõigist pedagogide-korporatsioni-liikmetest, kuid kõige pealt ja kõige enam iskagi õpeasutuste ülematest, nende kohusetundmusest, oskusest ja hoolsast walwamisest kõigi koolisse puutuwate otsuste täitmise järele ja selleks, et ülemad oma lähemaid kaastöölisi, õpetajaid ja kaswatajaid, jõudsalt ja kindlalt juhatawad.

Seda juhatamist pean ma iseäranis tähtsaks. Et õpilastega lähemalt tutwuneda saada ja õpe- ning kaswatusesasi kätte tähele panna, selleks peawad keskõpeasutuste direktorid wõimalikult sagedaste kooliõpetajate tundides pealt kuulama, nendega ühes lähemalt õpemaamisese, õpematerjali jaotamisese, õpilaste edasijõudmisese, selle edasijõudmise hindamisese, õpilaste tseelegewuse ärateenimisese puutuwaid küsimusi arutama ja üleüldse iga parajat juhtumist selleks tarwitama, et kooliõpetajaid, iseäranis algajaid ja wähe wilunud, juhatada. Ka õpilastele peawad nad enam lähenema, nende puudusid hoolega ja osawõtlikult tähele panema, nende iseloomust tõsiselt tundma õppima, nende isikikka (individualseid) iseäraldusi tundma õppima, seejuures kooliõpetajaid sedasama tegema õpetama, ja lõpuks, kõige jõudu nende (õpilaste) waimlise ja kehalise edenemise peale kulutama.

Et kooli töö jõudsalt edeneks, peab direktor wõimalikult suurema osa õpepäewast klassides mööda saatma. Ainult siis wõib kooliülema ja õpetajate ning õpilaste wahel elaw ühendus tekkida; wõistab ja tohib ego direktor õpetusandjaid häste juhatada, siis tõuseb tema kahtlemata nende autoriteet terwe pedagogilise perekonna silmis.

Seda kõige herrade direktorite tegewuse palun ma teid sellepärast wäsimatalt tähele panna ja … teie hoole alla usaldatud ringkonna keskõpeasutuste direktoritelt ühes muude teadetega ka lähemaid teateid nõuda koolitöö, kooliõpetajate tegewuse ja selle üle, missuguse tagajärgedega nende õpetusetöö toonud, missugusid abinõusid direktorid tie õpetuseandmise parandamiseks tarwitanud ja missugused tagajärgi need abinõud toonud on. Ühes sellega palun teid direktorite sellekohase tegewuse kohta ministeeriumile iga õpeaasta lõpul sel kujul, nagu see kõige paremaks loete, aru anda.

Peterburi ülikoolis

on palwekirjade wastuwõtmine lõpetatud. Üleüldse on neid umbes 1800 sisse saadetud. Möödalainud aastal oli palwekirjade arw 5000. Wabakuulajannade poolt on 220, endiste wabakuulajannade poolt 100, juutide poolt 150 palwekirja tulnud. Juutisid wõetakse ainult 50 wastu.

W. D. Rabokowi wabastamine.

12. augustil lasti Peterb. „Krestõi" wangimajast end. riigiwolinik W. D. Rabokow wabaks.

Juba ware hommikul ootas teda wangimaja wärawa ees würst Bebutow, kes kõik wabaksjaanud wiiburlasi wastu wõtmas käib.

Kolmekuulise wangisoleku ajal on Rabokow päewaraamatut kirjutanud, mille ta pealkirja „Minu wangisoleku mälestused" all awaldada tahab.

W. D. Rabokowi peale ei ole wangistus peaaegu sugugi mõjunud. Ta ütleb enese täieste terwe olewat.

Rahwusmajeline mööbli, dekoratiwtööde ja majasisseseade näitus

awati Peterburis Mihailowi maneshis üleeila. Awamisel oli üle 2000 inimese, nende hulgas ka palju kõrgeid riigiametnikka ja diplomatisid. Näitusest wõtawad osa: Prantsuse, Saksa, Rootsi, Jaapani ja Austria riigid.

Naisterahwas eradotsendi ametisse kinnitamata jäetud.

Dr. med. pr. Donnhasjowa, kes Moskwa ülikooli poolt histologia-õpetoolile eradotsendiks walitud, on haridusministeriumi poolt sellesse ametisse kinnitamata jäetud, sest et ülikoolide põhjuskiri naisterahwaid ülikooli õpetuseandjateks nimetada ei lubawat.

Endine Minski saadik Schmid,

kelle walimine tühjaks tunnistati, olewat „Utro" teatel senatile palwe ette pannud, et tema asi uueste läbiwaatamise alla wõetaks ja siis kindlaste põhjendatud otsus tehtaks. Oma palwekirjas awaldab Schmid kindlat lootust, et wolikogu otsus ümber lükatakse ja temale jälle saadikuõigused tagasi antakse.

Mälestusesammas plahwatuse paigal.

Neil päewil õnnistati Peterb. Aptekri saarel, selle koha peal, kus 30 inimest plahwatuse läbi surma ja haawata saiwad, kõigekõrgema lubaga ehitatud mälestusesammas sisse. Mälestusesamba esimesel küljel on ülesjõudnud Kristuse kuju, taakküljel — tahwel hukkasaanud isikute nimedega. Õnnistamisest wõtsiwad osa ministrite nõukogu esimees P. A. Stolõpin, Sisem. asjade ministeriumi ametnikud j. t.

Akadeemik würst Tarhanow.

Ülemal tuli Peterburisse kurb teade, et füsiologiaprofessor akadeemik würst Iwan Romanowitsh Tarhanow Krimis … raske haiguse järele ära on surnud.

Akad. Tarhanow oli Wenemaal tuntumaid õpetlane, kirjutas peale teaduslikkude tööde ka hulga rahwalikka raamatuid … toimetas teadusliku ajakirjast. Ta … aasta wanaduses.

Wolikogu …

Wolikogu esimehele N. A. Homjakowile, kes praegu küll oma mõisas … on, … saadetakse wolikogu majapidamisekomisjoni tegewusest alalisi aruandeid. … Homjakow … Mõned riigiwolinikud teatawad, et … küsimus, selle kätte wolikogu … nende … otsustamata jääwat, … wolikogu esimees pealinna tulee. Teda oodetakse augusti wiimasteks päewadeks. Samaks ajaks sõidawad Peterburisse ka abiesimehed würst Wolkonski Hamburist ja parun Meyendorf Weimarnist. Wolikogu sekretär Sozonowitsh tuleb mõni päew warem. Pärast eestseisuse nõupidamist, mis wististe mitu päewa … eestseisuse liikmed jälle … tulewad alles 15. septembriks wõi … tagasi.

Rahwastewahelisele rahu kongressile,

mis Berlinis … 17. septembril …, tulewad Wene riigiwolikogu liikmed: Bergmann, … Schilling, Hanfstein, Tshiwashew, Bergament, … ja … osa wõtma.

Politika ringwaatus ja wäljamaa sõnumed.

Marokkost.

Mulay Hafid sultaniks wälja kuulutatud.

Tangeri linna kõrgema seltsi asemikud käisiwad möödalainud pühapäewal E. Torrese ja El Sbbare juures ja andsiwad neile teada, et Mulay Hafid sultaniks wälja on kuulutatud. Pruusiased, mis sel puhul suurtükkidest antud, … pärismaalased waimustuse. Tangeri ametiwõimud kirjutasiwad kõikidesse sadamatesse telegrammi, mis Mulay Hafidi sultaniks tõstmisest teada annab ja ülesse teda ka omalt poolt sultaniks wälja kuulutama.

See oli möödalainud aastal augustikuus, kui Mulay Hafid Lõuna-Marokko elanikkude poolt wastasultaniks wälja kuulutati. Mitmetuhandearwulise wäelaga sõjaks marssis Mulay Hafid siis Casablanca wasta wälja, ja Marokko rahwas rõõmustas, temas meest nähes, kes Marokko wõõraste walitsuse alt wabastab. Prantslased oliwad Casablanca oma alla wõtnud, kuna Abdul Asis nende käes mängukanniks oli. Kõik wabadusearmastajad marokkolased heitsiwad Mulay Hafidi poole, kes oma wõimu tipule jõudis, kui ta teise aasta hakatusel Fezi linna läks ja rahwa rõõmuhõiskamise all sultaniks wälja kuulutati. Mõlemad riigi pealinnad Marrakesh ja Fez oliwad Mulay Hafidi käes ja ikka weel muid sugukondi asus tema poole. Ometi hakkas wiimastel nädalatel, kui ta maksusid ja sõjawäge hakkas nõudma, tema poolehoid wähenema. Kuna Abdul Asis prantslaste käest raha sai, ei olnud Mulay Hafidil seda kusagilt wõtta, et oma pooldajaid rahastada. Teisel rahwamaal laswas Abdul Asise wõim. Mulay Hafidi saadikud, kes tänawu markuus Berlinis ja Pariisis käisiwad, ei käinud mitte üksnes Mulay Hafidile poolehoidjaid nõudmas, waid pidiwad ka raha muretsema. Et aga seekord … ei läinud neil korda, … Abdul Asis, kes Algecirase lepingu alla kirjutanud, Marokko seaduslikuks sultaniks lugenud. Pariisis pandi uksed nende eest kinni. Berlinis peasesiwad nad, nii öelda, tagaukse kaudu wälismaiste asjade ministeriumi juure. Abdul Asis aga ei saanud Prantsusmaalt mitte üksnes raha, waid ka suurtükki: tema poolehoidjate arw hakkas jälle kaswama, ja warsti wõis ta pealetungimist ette wõtta.

Möödalainud kuu esimese poole lõpul läks ta oma sõjawäega Marrakeshi poole, et riigi lõunapoolset osa uueste oma alla heita. Et ta raha käes oli, heitsiwad suguharud Rabati ja Marrakeshi wahel uueste tema poole. Juba teatis ta riigi lõunapealinna sisse marssida. Nüüd aga tuleb möödunud ajamel kaotuse sõnum. Abdul Asis olewat kaotusest tõeste maha rõhutud, ta mõtlewat ennast walitsusest ise lahti ütelda ja Syriasse elama minna, kus ta Damaskuse palmimetsadede wahel kaugel warju all oma elupäewi rahuga lõpetada tahtwat, ehk ta paremaid aegasid ära oodata. Kas tema oma warandusest ja kallistest asjadest, mis ta Rabatisse maha oli jätnud, midagi peasta jõuab, on teadmata, sest et Rabatis täielik korratus walitsemas on. Arwatakse, et sultan Abdul Asis warsti Casablanca all laewale asub. Seega oleks Abdul Asise politikamäng mängitud.

Ka prantslased olewat walmis Mulay Hafidi sultaniks tunnistama, nii teatab „Echo de Paris", kuid seda ei tahtwat Prantsusmaa mitte omapead, waid ühes nende riikidega teha, kes Algecirase lepingu tegemisest osa wõtsiwad. Leht arwab, et mitte ülearune ei oleks uut riikide konferentsi kokku kutsuda. Mulay Hafid olewat nõus Algecirase lepingu tingimisi täitma. Politsei uuenduse tahtwat ta oma jõuga läbi wiia.

Tangerist tulnud telegramm teatab, et rahwas Mulay Hafidi wõidu üle wäga waimustatud on. Maa pärisolanikud tõendawad Abdul Asise põgenemist, mis temal ainult Inglise sõjawäeinstruktori ja selle teenijate abiga korda

---

„Hiljõe pani kuue nööbid kinni ja waatas wargsi proua Hellwigi poole, kes kõrwaltpooreõud praga liikumatalt leentoolis istus.

Hjarmer waatas oma kella.

„Sinna on weel palju aega," ütles ta.

„Ma lähen sel ajal teniskiwabrikusse, mul on seal tarwis mõned hädalised asjad ära otsida. — Waewalt tulen ma küll tagasi."

Hjarmer ütles nerwliselt:

„Teie tahate wäljamaale tagasi sõita?"

„Jah, jumalaga, herra amtmann!"

Hjarmer tegi, nagu ei oleks ta seda kuulnudki.

„Ah jah! Herra Hiljõe!" algas ta jälle ja astus talle tee peale ette. „Mamsel Berg rääkis mulle oma kurwast seisukorrast ja palus mind, et ma teie juures tema pärast sammusid teeksin."

„Ta wõib jääda, mis ta tahab!" ütles Hiljõe wäsinult ja lõpmata ükskõikselt.

Siis sirutas ta käe wälja:

„Jumalaga, herra amtmann!"

Hjarmer aga tegi, nagu ei näeks ta mitte wäljasirutatud kätt, ega liikunud paigastki.

„Mul on kindlad põhjused, herra Hiljõe," ütles ta oma nerwlise, karjewa healega, „teid paluda ärasõitu edasi lükata." Ja et ta kõiki imestama nägi, lisas ta juurde: „Wähemalt wana Hiljõe mahamatmiseni ja päranduse äraandmiseni."

„Ma kahjatsen, et teie soowi ei wõi täita," wastas Hiljõe külma wiisakusega. „Aga ma jätan teile walitsuse."

„Teie ei taha siis mitte siia jääda, herra Hiljõe?"

„Ma ei wõi mitte, jumalaga!"

Seekord läks tema Hjarmerist mööda, aga see läks talle järele.

„Ja teie tahate siis esimese hommikuse ronggiga wäljamaale sõita?" küsis ta.

Hiljõe kannatus lõppes otsa. Ta pööras ennast ümber ja ütles:

„Ma olen seda teile juba ütelnud."

Siis jäi ta tooli ette seisma, kus proua Hjarmer istus, silmad wäsinult kinni.

„Elage häste, proua Hjarmer!" ütles ta tasa, peaaegu alandlikult, kuna ta tema ees seisis ja oma pilgu tema walge otsaesise ja siidiste juukste peal puhata laskis, tema saledaid käsi ja terwet armast kogu waatles.

Proua Hellwig ei awanud silmi. Ta katsis nõo kätega ja kumardas natuke pead jumalagajätmiseks.

Preili Selma astus tooli ette ja ulatas Hiljõele käe.

„Jumalaga, herra Hiljõe!" ütles ta sõbralikult ja waatles osawõtlikult tema kurbi, musti silmi.

Hiljõe läks weranda ukse juurde. Kui ta aga selle awas ja ümber waatas, et wiimast korda seda jumalaga jätta, keda ta armastas, pani Hjarmer, kes talle järele läks, käe talle õla peale ja lükkas tähelpanematalt, julgeoleku pärast, jala ukse ette.

„Teie olete wangis!" ütles ta kõwaste ja kindlalt.

Werner Hiljõe pööras ennast imestanult tema käe rõhumise all ümber. Ta waatas seljeesse, ausatesse silmadesse, et otsusele jõuda, kas mees mitte äkitselt mõistust ei ole kaotanud.

Hjarmer waatas temale ka küsiwalt otsa: „Teie olete kahtlustuse pärast onu tapmise asjas wangi wõetud."

Hellwig hüppas tooli pealt üles ja wahtis mõlemale hirmunult otsa, kuna preili Selma kahe käega peast kinni haaras ja imestusehüüde kuulda laskis.

Werner laskis uksilingi lahti.

„Teie olete meelest ära?" küsis ta ja waatas Hjarmerile otsekohe näkku.

Hjarmer läks silmapilguks kohmetuks ja laskis silmapilguks silmad maha. Siis mõtles ta seda kõik weel kord wälgukiirusel üle ja jäi oma asjas jälle kindlaks.

„Mul on kindlad tunnistused teie wastu," ütles ta wiisakalt aga kindlalt, „ja see oleks suur eksisamm minu ametis, kui ma teid ära laseksin reisida."

„Tunnistused, et ma mõrtsukas olen?" küsis Hiljõe peaaegu lõbusalt.

Seekord ei lõönud aga Hjarmer enam silmi maha.

„Nii kindlad tunnistused, herra Hiljõe," ütles ta sügawa kindlusega, „et neist teie hukkamõistmiseks küllalt on."

(Järgneb.)

on läinud. Kõik Tangeris olewad wõõraste riikide saadikud panewad oma walitsustele ette Mulay Hafidi sultaniks tunnistada.

Türgimaalt.

Tulekahju Konstantinopolis.

Nii suurt tulekahju, kui Konstantinopolis möödaläinud pühapäewal oli, ei ole Türgi pealinn mõnel ajal enam näinud, olgugi, et tulekahjud seal mitte haruldased asjad ei ole. Tulekahju, mis tänawu kewadel Kuld-Sarwel Juudi-Armenia linnajaos möllas, häwitas 370 maja ära, nüüd on põlenud majade arw mitu tuhat.

Lähemalt teatawad sellest wäljamaa lehed järgmiselt: Konstantinopolis 24. aug. Eila peale lõunat läks tuli ühes Türgi koolimajas Akbasari linnajaos lahti. Tulekahju lagunes, sest et ümbruses kõik puust majad oliwad, ruttu Fathi, Bejazidi, Ak Serai, Saradihane ja Wefameidani linnajagudes laiali. Tulekustutajad oliwad küll kohe wäljas, aga neid oli selleks wähe, et tulele wõimsalt wastu astuda. Umbes 6000 maja on tuhahunikud, enam kui 5000 perekonda on ilma peawarjuta. Häda on wäga suur, ka inimesi on tules otsa saanud. Segadus oli põlewas linnajaos kolejuur. Mehed, naised, lapsed, enamaste türklased, tormasiwad hobuste, koerte ja teiste koduloomadega läbi põlewate uulitsate, asjata pelgupaika otsides. Öösel waikis torm, ja umbes kella kolme ajal suudeti tulele piiri panna. Tulekahju olewat arwatawaste süütamise läbi tekkinud, sest et ta kuuest kohast korraga peale hakanud.

Päewauudised.

Kindralsuperintendendi aruandest, Eestima linna- ja maakoguduste wälimise ja sisemise seisukorra üle 1. oktobrist 1906. kuni 1. oktobrini 1907 (sinodil ette pandud).

Eestimaal on 58 kirikut ja 37 kabelit. Ilma õpetajata kogudust praegusel ajal meie maal ei ole.

Kirikus käimine ja jumalateenistusest osawõtmine ei ole wähemaks jäänud, mitmes koguduses on see koguni tõusnud. Tallinnas käiwad aga enamaste naisterahwad kirikus; meesterahwad, iseäranis noorem jugu, jääwad eemale.

Leeriõpetus näitas mitmes koguduses, iseäranis linnas, aga ka maal — peaasjalikult poeglaste leeriõpetus — kuidas möödaläinud aeg tooreslawalt meie noorejoo peale mõjunud on. Leeriõpetuse tunnid on sohati pahanduste läbi segatud, mida weel hiljuti aja eest sel mõõdul olemas ei olnud. Ühes linnakoguduses ei ilmunud leeriõppijad 1. mail leeriõpetusele.

Laualkäijate arw on mõnes koguduses kahanenud, teistes on see jälle tõusnud; üleüldse oli Eestimaal s. a. 48.201 laualkäijat rohkem kui aasta enne.

Koduses elus kaswab jumalakartmatus ja kirikuwastane waim, lastekaswatuses on palju puudust ja tombeline elu ei ole kõrgemale ajamõtele tõusnud. Abielulahutuste kaebused on rohkeste kaswanud. Ka joomine ei ole kahanenud; ühes koguduses olla 105.000 r. wiina eest tulutatud. Kuid poliitiline ärewus on palju wähemaks jäänud. Mitmes koguduses on karskuse- ja kooliseltsid kasulikku tööd teinud ja soowitaw on, et õpetajad sellest tööst osa wõtawad.

Armastusetöö annab meile rõõmustawat pilti koguduste elust. Armastuseandeid on 84.048 rbl. annetatud.

Greeka usku on astunud 38 in.
Greeka usust Luteruse usku 346 in.
Segapaarisid oli 181 paari.
Baptisti usku läks 75.
Baptisti usust Luteri usku läks 13 in.
Ewangel. Luteruse koguduste liikmeid on kokku 420.617 hinge. „Rist. P.-l."

Pärnu-Tallinna kitsaroopaline raudtee on käesolewa aasta juunikuul sisse toonud 102.517 rbl. 65 kop., minewa aasta juunikuul 84.687 rbl. 90 kop., seega käesolewa aasta juunikuul 17.829 rbl. 75 kop. rohkem. 1. jaanuarist 1908. kuni 1. juunini on ta 615.371 rbl. 61 kop. sisse toonud, minewal aastal selsamal ajaga 545.205 rbl. 13 kop., seega on ta käesolewa aasta 5 kuuga 70.166 rbl. 48 kop. rohkem sisse toonud. „P. Elu".

Eesti Kirjanduseseltsi koosolekud algawad „Elu" teatel eila kell 6 p. l. asemikkudekogu koosolekuga „Wanemuise" ruumides.

Täna hommikul kell 10 algas üleüldine liikmete koosolek kõnede ja läbirääkimistega. Üleüldiseks liikmetekogu koosolekks on 2 päewa määratud. Päewakorras seisawad õige huwitawad ained, nagu kirjawiisi küsimus, keelelised seletused cand. Leetbergi, Dr. Kallase, Dr. Hermanni jne. poolt. Endisele huwitawale päewakorrale on weel 2 kõnelejaks tulnud. Nimelt kõneleb Soome keeleteadlane, Helsingi ülikooli dotsent Dr. phil. Heikki Ojansuu „Murrete uurimise tähtsusest" ja tuttaw Eesti kirjanik õp. M. J. Eisen Kroonlinnast „Eesti müthologiast". Wiimasid kahte kõnelejat näeme Tartus harwa ja sellepärast on huwitus nende kõnede kohta wist suur. Kirjanduseseltsi üleüldistest koosolekutest wõiwad ka wõõrad osa wõtta.

Maksuta sõidupiletitest. Teedeministeeriumi juures olew komisjon maksuta sõidupiletite wäljaandmise eelplaani wäljatöötamiseks on nende päewade sees oma töö lõpetanud. Selle eelplaani järele jääb maksuta sõidupiletite wäljaandmine tulewikus poole wähemaks. Wälja antakse ühele ametnikule endale kolm piletit ja tema perekonnale ainult kolm piletit ja sõidu tarwis teistel teedel — ametnikule endale üks ja perekonnale ka üks pilet. Kõikidel aasta-, sesongi-, kuu- ja eelkoga-sõidupiletitel peab omaniku päewapilt ligi olema ja niisama ka üheainsa sõidu tarwis wäljaantud maksuta piletil. Sellest kohusest on ainult teeülem ja tema abiline wabastatud. Maksuta piletti sõidu tarwis esimeses klassis wõib üksnes niisugusele ametnikule wälja anda, kes aastas wähemalt 2101 rubla palka saab; teise klassi piletit wõib ainult niisugusele ametnikule anda, kes wähemalt 801 rubla aastas palka saab. Nende ametnikkude nimekiri, kes maksuta aastapiletid saawad, kinnitatakse teedeministeeriumi poolt. Kui maksuta pileti saaja teda mitte kümne päewa jooksul ei tarwita, kaotab pilet oma maksmuse. Pileti edasiandmise eest on projektis mitmesugused trahwid määratud, niisama ka selle eest, kui pilet wastu seadust wälja on antud: I kl. pileti eest, mis ülekohtuselt wälja antud, 300 rbl., II kl. pileti eest 200 rbl. ja III kl. pileti eest 100 rubla.

Uues linnaseaduses, teatab „Pet Gas.", saawat walimisekord selsamal alusel seisma, kui riigiwolikogu walimise seaduses.

Kuberneri päewakäsu järele on Tallinna kreisisütema II jaoskonna noorem abiline Walden ühe wangi läbi otsimata jätmise pärast, kelle juurest wangimajas rewolwer ja padrunid leiti, kolmeks päewaks aresti alla pandud.

Koolideministeeriumi seletus. Ühes oma uuemas ringkirjas on koolideministeerium kõikidele õpekondadele seletuse andnud, et niisugustes era-tütarlaste-gümnaasiumides, milledel kroonu gümnaasiumidega ühesugused õigused on, kaswandikud ainult siis kroonugümnaasiumide kaswandikkudega ühesugused õigused saawad, kui nad wähemalt wiis aastat eragümnaasiumis käinud on.

Alamate posti- ja telegrafiametnikkude palga kõrgendamisest. Posti- ja telegrafipeawalitsus tahab 1. septembrist 18.000 alama posti- ja telegrafiametniku (see on 75 % kõikidest ametnikkudest) palka kõrgendada, milleks tänawu aastal 252.710 rubla on määratud. See on kolmas osa sellest summast, mis alamate ametnikkude palkade kõrgendamiseks terwe aasta kohta on arwatud.

Aluseks jaotuse juures on posti- ja telegrafi peawalitsus kohalised elutingimised ja ametnikkude praegused palgasuurused wõtnud, mis järgmiselt ümber muudetakse. 1) postiljonide komando alamohwitseridele, kes senini 276, 330, 400 ja 420 rubla saiwad, saawad edaspidi — 300, 360, 420 ja 480 rub. 2) postiljonid, kes senini 144, 180, 186, 192, 216, 220, 232, 234, 243, 246, 250, 258, 264, 270, 276, 280, 310, 340 ja 400 rubla saiwad, saawad edaspidi — 174, 204, 240, 300, 360 ja 420 rub.; 3) teised alamad ametnikud (kirjakandjad wahimehed j. n. e.), kes senini 96, 138, 144, 156, 168, 174, 198, 200, 225, 264, 270, 276 ja 324 rub. saiwad saawad edaspidi — 120, 132, 150, 180, 240, 300 ja 360 rub. aastas. 1. septembrist peale wähendatakse ka alamate ja jaarendatakse Pregemate ametnikkude tükisid. Selleks tarwitatakse ⅔ sellest summast 1.927.500 rub., mis aasta kohta selleks otstarbeks on määratud.

S. **Kukkumine.** Eila kukkus Telliskiwi uul. nr. 4 Aleksei Borodulini korterist, teise korra pealt, umbes 2½ sülla kõrgusest, Borodulini 1½-aastane tütar alla hoowi. Suurt wiga laps ei saanud.

Kas on wallad kohustatud Gr. õigeusu koolidele abi andma? Pärnu maakonnas, kus teatawaste gr.-õigeusulisi rohkeste elab, andsiwad mitmed wallad waremalt G. õigeusu koolidele rahalikku abi. Paari aasta eest jätsiwad mõned wallad abiandmise järele, nende seas isegi Jööpre wald, mille liikmed praegu kõik g.-õigeusulised on. Tagasiastumist põhjendati sellega, et seadus keelawat seesugustele koolidele abi anda.

Mitte ainult meil, waid ka eemal — Lätimaal — on kõne all olew küsimus samasuguse käigu saanud. Stomere wald tõekus G. õigeusu koolile abi andmast, — asi läks kuni senatini, kus otsuseks tehti, et walla gr.-õigeusulised liikmed kohustatud on maksmiwate seaduste põhjal oma koolide heaks kulusid kandma.

Senati seletus on „Rishsk. Jevarch. Wjed." järele kokkuwõetult järgmine:

Senat leiab, et wallakoolide eest hoolekandmine 26. märtsi 1819. a., 9. juuli 1849. a., 13. nowembri 1860. a. seaduste ning 26. jaanuarist 1870. a. hariduseministriste wäljaantud määruste järele ära on tähendatud. Esimene nendest seadustest tuleb weel praegugi selles jaos maksmaks tunnistada, mis 1860. a. seaduse läbi ümber lükatud ei saanud, sest et Kõigekõrgemates käsukirjades 31. juulist 1892. a. ja 18. maist 1873. a. ew.-Luth. usu laste Gr. õigeusu koolidesse saatmise küsimust otsustades 1819. a. seaduse punktide peale tähendakse, mis täita tulekswad. Wiimane seadus ei tee wallaliikmete kohta nende usutunnistuse järele mingisugust wahet. Iga kogukond ehk mitu kogukonda kokkuwõetult (kogukonna meestesugust liikme arw ei tohi üle 500 olla) peab kõik kulud kandma, mis kooli ülespidamiseks, koolimaja parandamiseks tarwis lähewad; kogukond peab ka koolile tarwisminewad põletispuud kätte muretsema. Ainult 1846. a. tõusis küsimus, et walla liikmed kulusid ainuüksi omausuliste koolide heaks peaksiwad kandma, mis ka Kõigekõrgemalt poolt 14. detj. 1846. a. wiimases mõttes otsustatud sai. 9. juunil 1849. a. antud Liiwimaa talurahwaseaduse § 645 korraldab, et wallakoolide asutamine ja ülespidamine Kõigekõrgemalt poolt kinnitatud 1819. a. wäljaantud talurahwaseaduse § 516. järele walla liikmekogu otsekoheseks kohuseks on. Nendesamade sõnadega tähendatakse see kohustus ka 13. nowembri 1860. a. seaduse § 589 ära, kuigi siin 1819. a. seadust meelde ei tuletata. Wiimase seaduse järgmised paragrahwid puudutawad ew. Lut. usu koolisid ja ew. Luteri usu laste kodust õpetamist, § 519. on tähendatud, et Gr.-õigeusu koolid waimulikkude meeste ja walitsewa sinodi otsekohese walitsuse all seisawad.

Haridusministeeriumi poolt anti 26. jaan. 1870. a. määrused wälja, kus tähendatakse, et Gr. õigeusu laste koolitamine külakoolides sunduslikseks on tehtud; sealsamas on ka ütteldud, et iga Gr. õigeusu kihelkond ühe kihelkonnakooli ja mitu kõrwalkooli ehk abikooli koguduse suuruse ja liikmearwu järele käima peab panema. Kihelkonna- ja abikoolide õpeprogrammisid läbi waadates (määruste § 12) tuleb otsusele jõuda, et abikoolid kihelkonnakoolidele ettewalmistamise-koolideks on; oma õpeprogrammi poolest on nad ew. Luteri usu wallakoolide sarnased. Abikoolide kooliõpetajate ülespidamine seisab Gr. õigeusu wallaliikmete otsekoheseks kohuseks.

Et aga Gr. õigeusu abikoolid ew. Luteri wallakoolidele täieste sarnased on, siis ei ole mitte ainult 20. jaan 1870. a. antud määruste § 13 all tähendatud kooliõpetajate ülespidamine, waid ka koolimajade kohta käiwate kulude kandmine Gr. õigeusku kogukonna-liikmete kohuseks.

Ülemal pool ettetoodud põhjenduste pooles leiab senati esimene üleüldine kogu, et Stomere wald kohustatud on Gr. õigeusu kihelkonnakooli koolimaja parandustöödest osa wõtma, sest et wald abikooli, mis ta waremalt oma kulul ülewal pidas, kihelkonnakooliga ühendas. Mis aga sellesse puutub, et wald kihelkonnakoolikooliõpetaja abile palka ei maksa, siis seistakse ka siin wale alusel. Tõsi on, et kooliõpetaja abilise kohta nimetatud koolis kedagi ei täiba, kuid tema kohused saawad siiski praeguste kooliõpetajate poolt täidetud, kes selle eest tiearalist lisa-alla saawad. „P. Elu."

Ajalehe trahwimine. Nagu kuuleme, on Baltimaa kindralkuberner kohalikule Saksa lehele „Revalsche Zeitung"-ile 3000 rublalise trahwi peale pannud, et ta „Golos Moskwõ-st" lühedalt ühe kirjatüki üles wõttis, milles reaktsiani kaswamisest ja menyuwideist juttu oli.

-Sch- **Kinnijooksnud laew** „Limonia", mis neli päewi Hiiumaa ranna juures kinni jooksis ja sealt Tallinna reasidlawa „Karina" abil, kapten Juhnewus juhatusel, ära peasteti, tuli täna hommikul meie sadamasse, kust ta dokki parandamisele läheb.

-Sch- **Umber muudetud.** Tanasest, 15. augustikuu päewast on rahwa lugemistuba awatud aripäewadel kella 12 paewal kuni kella 10-ni õhtul ja pühapäewadel ning kroonupühadel 3 paraji lõunat kuni kella 8 õhtul.

-Sch- **Ettekuulutaja.** Täna, 15. augusti hommikul oli brandwaht torni masti otsa koonusmoodiline mark üles pandud, mis tähendab, et lõuna poolt tugewat, s. o. „S. O." kuni „N. W." kanget tuult ja torm oodata on.

Suured wõidu-ujumised 10. (23.) skp. olewad suured wõidu-ujumised Soomemaal Turu linnas 15 kilomeetri peale, Wenemaa ja Soomemaa esitusja (champion) nime saamiseks. Aupalgaks olewad suured rahasummad ja wäärtasjad. Osa wõtsiwad 9 inimest mitmeist rahwuseist, niihästi elukutselised kui asjaarmastajad: 1) E. Likmanson (Rootsimaa champion), M. Eller, A. Udde, ka Rootsimaalt; Mayer (Saksamaalt), M. Ueroma, L. Kaie, J. Brikmann Helsingist, K. Tisweldt Tallinnast, eestlane; C de Lusse Norramaalt.

Maa, 15 kilomeetrit, ujus ära eestlane Tisweldt 2 tunni 32 minuti ja 46 sekundiga. Sellega wõttis tema esujuja nime 1908. aastaks ja sai aupalgaks 1) suure „auristi", 2) suures kandmiseks suure kuldauraha, 3) suure hõbekarisi, 4) 1 500 marka raha.

Teine wõitja oli C de Lusse, norralane; ta ujus selle maa ära 2 tunni 36 minuti 16 sekundiga. Ta sai suure kuldauraha, hõbedast sauandud ja 1000 marka raha.

Kolmas wõidumees oli M. Ueroma, soomlane Helsingist. Ta ujus selle maa ära 3 tunni 9 minuti 4 sekundiga. Ta sai suure hõbeauraha, hõbedast kirjutusesõõd ja raha 750 marka.

Herra Tisweldt sai juba tänawu waremalt Wiiduri rahwuswahelisel wõidu-ujumisel esimese auhinna. Seega on eestlastel ka ujujate hulgas üks champion (esitusja) olemas.

Peale ujumise tuli hr. Tisweldtile arstiabi anda, ta wiidi haigemajasse. Nüüd on ta jälle priske ja terwe ning mõtleb tulewikus ka wäljamaale wõidu-ujumisest osa wõtma minna. A. K.

„Volta" wabrikust. Eila 14. aug. lõuna ajal jätsiwad ülemalnimetatud wabriku töölised töö seisma, kusjuures wabrikuwalitsusele terwe rida nõudmisi ette pandi, millede täitmise puhul töölised jälle uueste tööle asuwad. Noorema wabrikuinspektori juuresolekul kandsiwad tööliste asemikud eneste järgmised nõudmised wabrikuwalitsusele ette:

1) Nende lubaduste täielik maksmapanemine, mis wabrikuwalitsus omal ajal, 31. mail 1908. a., noorema wabrikuinspektori wastu täita olla lubanud, ja nimelt:

a) Korraldatud ja wäljatöötatud tükitöö hinnatabelite wäljapanemine.

b) Tükitöö hind määratakse wabal kokkuleppimise põhjal meistri ja töölise wahel ära, mittekokkuleppimise puhul antakse see töö töölisele kas päewa wiisi teha ehk kaubeldakse teisele töölisele.

c) Iga töö, millega tööline wälja ei tule, saab temale päewapalga järele tasutud, kuid milgi tingimisel ei tohtia seda tükitöö ja päewapalga wahekorda (Unterschied) teise töö % % maha arwata.

2) Kõigi nende summade täieline wäljamaksmine, mis peale 31. maid 1908. a. teiste tööde protsentidest kui ülemalnimetatud wahekord (Unterschied) maha on arwatud.

3) Wabrikuwalitseja hr. Hoffmanni äratagandamine, tema ametikohuste täitmisest.

4) Töölisi ei wõi ilma mõjuwate põhjusteta lahti lasta; milgi tingimisel ei tohi aga lahtilaskmise põhjuseks tükitöö hindadega mittekokkuleppimine olla.

5) Tööriistade katkiminemise eest, milles tööline süüta on, ei tohtia mingisugust tasu nõuda.

6) Söögiruumide, pesunõude ja riietekapide korrashoidmine. Töölisele antakse enne wilet 5 min. kätepesemiseaega. Iga tööline saab wabriku poolt nädalas weerand naela seepi ja käteräiku.

7) Õpipoistele antakse iga kuue kuu järele 1 kop. tunnis palka juurde.

Peale paaritunnilist läbirääkimist lubati ainult järgmisi wähem tähtsaid nõudmisi täita, nimelt: oma käega wõib tööline tündrist seepi wõtta, söögiruumide korrashoidmine, tükitöö leht antakse töölisele töö algul kätte, „Unterschiede" wäljamaksmine.

Peale selle otsustasiwad töölised eneste nõudmistest kinni pidada. Töölised ütlesiwad endid igasugusest läbirääkimisest lahti ja jätsiwad asjaajamise täieste eneste asemikkude hooleks.

Eraluseks kooliõpetajate ja endiste kooliõpetajatele Eesti kubermangus. Ühiseluruumid kooliõpetajate lastele, kes Tallinnas koolis käiwad, awatakse 20. augustil. Ühiselamisest wõiwad osa wõtta Eestimaa kooliõpetajate wastastiku abiandmise seltsi liikmete lapsed. Maks poolaasta peale on 30 rubla. Wastuwõtmine on igapäew kuni 20. augustini Girgensoni uul. nr. 6, peale 20. augusti ühiseluruumides Narwa maanteel nr. 55.

14-aastase kurjategija üle, kes Metropoli pilditeatri juures neegri ära tappis, teatab „Rew. Iswestija":

12. augusti hommikul toodi Tartust Tallinnasse 14-aastane Läänemaalt Paslepi walla liige Woldemar Juhani poeg Wikmann, kes möödaläinud kuu wiimaste päewade sees Tallinnas mitmed kuritööd ära teinud oli. 26. juuli õhtul haawas ta turu peal kingsepa Kristof Tomanderit noaga nõnda raskeste, et kui wiimane haigemajasse oli wiidud, ta seal 2 tunni pärast ära suri. — 28. juulil otsis ta Wiru wärawa promenadil 16-aastase neegri Muhamed Dreifonlah'ga tüli ja torkas tema surnuks. Teel haigemaja poole suri neeger ära. Wiimaks läks Wikmann seltskonnaga, kelle hulgas ka üks naisterahwas oli, Teliskopli metsas lõbu pidamas. Kui seltskonna hulgast wabrikutööline Willem P., kes alles siis wabrikust wigastamise tasuks 238 rubla oli saanud, taskust oma rahakoti wälja wõttis, et midagi tuua lasta, kiskus ülemaltnimetatud naisterahwas tema käest rahakoti ära ja andis Wikmanni kätte, kes rahaga ära jooksis. Tümrie jaoskonna pristawil Allajel läks korda teada saada, et Wikmann Tartus on, kus ta kinni wõeti. Wikmann tunnistas kõik ülemalnimetatud süüteod üles.

Hoiu kassad. Hoiukassaid oli üle terwe riigi märtsi lõpuks 1908 a. 6.739 (56 kas sai rohkem, kui eelmisel aastal); hoiukassaraamatuid oli 6.830.339 (478 raamatut rohkem kui eelmisel aastal); hoiukassaraamatute peal olewaid summasid oli 1.156 milj. 748 tuhat rubla (84 milj. rohkem kui eelmisel aastal); hoiu peal olewaid protsendipaberisi oli 261 milj. 906 tuhat rubla (16 milj. 90 tuhat rubla rohkem kui eelmisel aastal).

Õiendus. Austatud toimetus! Oma lehe 181-ses nris teatate Teie, et Eestimaa õpetajate sinodil õpetajad Bergwitz ja Hahn „Wennaste koguduse" liikumisest olla rääkinud. Nad ei ole mitte Wennaste koguduse waid nõndanimetatud „Usaduse liikumise" (Gemeinschaftsbewegung) üle kõnelenud, mis Saksamaalt meie maale kipub tulema. Ka et ole sinodile missioni seltsi poolt mitte diakonissi-de-, waid diakonissemaja asutamine tähelepanemise alla wõetud. Palun seda lahkeste õiendada.

Martnas Austades
12. aug. 1908. Martna õpetaja Gust. Haller.

Juubelipüha. „Wenemaa Ew. Lut. usu kirikute abikassa" põhjuskirja kinnitamisest saab 8. augustil 50 aastat täis. Selle mälestuseks tahetakse Luteri usu kirikutes usupuhastuse päewal juubelipidu pidada. „Isamaa".

S. **Mõrtsukatöö.** 9. augustil leiti Läänemaal Oru wallas „Enno liuetoa" werest abielupaar Hans ja Anna Hinnobertid oma toas tapetult üles. Mõrtsukatöö arwatakse öösel tehtud olema.

Tallinna Eesti Põllumeesteseltsi peakoosolek on pühapäewal, 24. aug. 1908. a. kell 2 p. l. „Lootuse" seltsi ruumides. Päewakord: 1) Protokolli kinnitamine, uute liikmete wastuwõtmine ja liikmemaksu öindamine 2) Ehituse küsimus näituseplatsil. 3) Näituse segelaste kinnitamine. 4) Näituseplatsi tingimised. 5) Läbirääkimised ja ettepanekud.

Eestseisus.

Kiri toimetusele.

Austatud toimetus!

Palume järgnewatele ridadele oma lehes lahkeit ruumi lubada.

Kohalikkude Eesti laulukooride asemikkude ja möödaläinud pidu toimekonna koosolekul „Lootuses" esmaspäewal, 11. augustil ja sellele järgnewal teisipäewal tehti meile mitme wanema laulja ja ka mitme pidutoimekonna liikme poolt etteheiteid, nagu oleksime meie, „Pandorini" laulukoori asemikud, eelolewat lauljate omawahelist pidu lõhkunud ja seega „kultura" edendamist takistanud. Teatame austatud laulukooridele, et meie seda mitte teinud ei ole. Meie soowisime ainult: esiteks, et sellest rahast (428 rbl. 50 kop.), mis, nagu meile teatati, kuludest järele jäänud pidi olema, üks teatud osa heategewaks otstarbeks peaks antama; teiseks, et pidu mitte pritsimajas ei peetaks, waid kusagil Eesti seltsimajas; kolmandaks, et pidu pidamisega mitte rutatama ei peaks (pidu taheti nimelt neljapäewa, 14. augusti õhtul ära pidada), waid edasi lükatama ja laulukooride üleüldist arwamist ära oodatama. — Siis alles, kui meie nägime, et meie soowisid tähele ei pandud, awaldasime laulukoori poolt tema liikmete healte enamusega juhatajale, et meie laulukoor niisugusest „kultura" edendamisest mitte osa ei wõta. Selle tagajärg oli, et raha Eesti seltside wahel ühetaoliselt ära jaotati. Kui keegi meile sellepärast haawawaid sõnu tahab üteida, tehku seda, meie kannatame lootusega, et see raha nüüd rohkem kulturaliselt ära tarwitatakse, kui seda esiotsa nimetatud piduga teha oli mõeldud.

Pandorini laulukoori asemikud.

Telegrammid.

Peterhofist. 14. aug. jõudsiwad Keiserlikud Majesteedid Oma Kõrgete Lastega pärast manöwrite lõppu Ropschast Keisrinna Majesteedi Enese suwelossi „Aleksandria'sse", Uuesse Peterhofisse.

Peterburist. 13. aug. otsiti Peterburi kohtuprokurori Mutseneeki kantseleiametniku korter läbi. Leiti palju keelatud kirjandust, kirjawahetus kuritegeliste organisatsionide liikmetega, wõltsitud dokumentisid, mis tähtja politikawangi wabastamiseks oliwad walmistatud, petsatid, stemplid ja ka dokumendid, mis mõnest politikaaktidest wälja oliwad wõetud. Mutseneek wõeti wangi. [illegible] jooksul kakskümmend [illegible] kes Mutseneeki korterisse ilmusiwad.

Tiflisist. Kolm [illegible] kuid Metehi lossi [illegible] raudtee wagunis [illegible] põgenemise juures kinni.

Peterburist. Pealäjakohus [illegible] panlaie kasatsionikohtute [illegible] sõjakohtus [illegible] wangiwiimise juures [illegible] wad ja mõnda [illegible] maia, Kurgani, Ishim-, Tjukalinsk, Tobolsk ja Tjumeni maakondades on erakorralise walwusekorra asemele kangem walwusekord maksma pandud. Kangemat walwusekorda on Kowno ja Stawropoli kub. pikendatud.

Atlantast (Amerika ühisriik, Georgia riigis) on Augusta [illegible] Sawanna [illegible] pärast wee all. Wesi on 6–12 jalga [illegible] sügaw, sillad ära on wiidud, [illegible] meest, 8 inimest ära on uppunud, kahju [illegible] dollarit. Lõuna-Karoliinas [illegible] kahju puuwillaväljadele.

Nowotsherkaskist. 26. juuli [illegible] politseimeister Grushewski suri ära.

Konstantinopolist. [illegible] nõudmise peale leiwahinda kõrgendada ei [illegible] nud, küpsetati 13. aug. wäga wähe leiba. [illegible] rahwahulk palju pagarikodasid tühjaks.

Karlsbadist. [illegible] Benkendorf jõudis siia. Rumeenia peaminister Sturdza sõitis Berlini.

Marienbadist. Clemenceau ja Iswolski jõudsiwad siia ja [illegible] kuningas [illegible]

Wienist. „Fremdenblatt" teatab, et 22. aug. (uus kal.) [illegible] ter Tittoni Austria wälism. [illegible] Salzburgis kokku saab.

Kostromast. Kolera [illegible] 6. in. haigeks jäänud, 3 ära surnud.

Peterburist. [illegible] haridusministri määruste [illegible] lõunud.

Haridusministri käsul on õppetöö algus nendes kohtades, kus kolera on, edasi lükatud ja õpekonnaülematele ette kirjutatud kohalikkude olude järele õppetööd algada.

Neil päewil sõidab Peterburist [illegible] inserisid wälja, et Tjumeni-Omski, Jekaterinburgi-Kurgani raudtee jaoks wõrdlemisi paremat jooni leida. Uus tee ühendab Põhja raudtee Siberi raudteega.

Makalesterist. Oklahama riigis [illegible] kaewandustes algas tulekahju; palju mäetöölisi saiwad surma. 26. surnukeha on wälja kaewatud.

Odesast. Wenn. adwokadi Kaufmanni mõrtsukas on poomisesurma mõistetud.

Harkowist. Juba teine kolerahaigusesse jäämise juhtumine tuli ette.

Peterburi elanikkude ja äripidajate adressid ja adressimuutused juure

Pet. E. adress-kalendri

trise aastakäigu jaoks saadetagu kuni 15. septembrini otsekohe Ploompuu raamatukauplusse, Tallinnas. Adressi awaldamine maksuta; kuulutuse hind 10 rbl. lehekülg.

Homsel numbril on

Kirjandus ja teadus

nr. 33 kaasas.

Olge julged!

Wiimast täiendust [illegible] elusuuruses [illegible] igasugustest päewapiltidest

ainult 1 rubla eest.

Palun mitte Parisi ja teiste reklaamkuulutustega ära wahetada!

Pärmapiltnik

H. W. Borchardt,

PERA, Mere [illegible]

Ploompuu raamatukauplus

Tallinnas, Harju wärawas

Soowitab Eesti keeli raamatuid [illegible] kõige uuemaid.

Iga uus raamat on kohe [illegible] saada.

Kõige suurem [illegible] maal.

Koolitarwituste ja kirjutus[illegible]

Kirjalikud tellimised [illegible] tellimise saamise päewal.

Abikauplused: Rakweres Pikk. uul. [illegible] Narwas [illegible], Peterburis [illegible]

Kirjalik tellimisadr.: [illegible]

Eestimaa Käsitööliste Awitamise selts.

„ESTONIA“ saalis.

Laupäewal, 16. augustil s. a

perekondlik

Pidu-õhtu

Eeskawa:

Näitemäng:

„Kawal Ants ja Wanapagan“,

muinasjutuline naljamäng wiies waatuses, lauludega, A. Kitzberg. Kantakse ette teatriwäitlejatest hra P. Pinna juhatusel. Laulujuht hra Poom.

Lõpuks TANTS.

Mängib Dwinski polgu keelpillide-orkester.

Wõerad woiwad pidule oja wõtta.

Piletid terwe õhtu peale: wõerad meestele 50 k., wõerad naistele 35 k., seltsiliikmed ja nende naistele 25 kop., iga liige wõib kaks naistele a 25 k piletiga kaasa wõtta.

Eestseisus.

Näituseplatsil wakzali juures.

„NOUVEAU CIRQUE“.

Artistide direktor **Hubert Cooke.**

Neebel, 15. aug. kell 9 õht. ja järgmistel päewadel

Suur rahwusw. konkurents

maadlemise-õhtu

3000 franki peale.

Neebel wõitlewad järgmised paarid:

1. **Francois le Marin** Brüsselist, wastu **Wilson** Tallinnast.
2. **Romo** Kaukasiast, wastu **Monfredo** Italiast.
3. **Rosengold** Riiast, wastu **Lun** Kuuramaalt.

Laupäewal, 16 augustil wõitlewad järgmised paarid:

1. **Lupetz** maadlemisemeister Mikkost, wastu **Urkmann** maadlemisemeister Tallinnast.
2. **Kara Mustapha** sultani maadleja Konstantinopolist wastu **Spirida** maadleja Greekamaalt.
3. **Francois le Marin** maadleja Brüsselist, wastu **Rosengold** maadlemisemeister Riiast.

Tallinna kaubaäri- ja kontoriteenijate ameti-ühisuse

peakoosolek

on 16. augustil kell 9 õhtul **Läti seltsi ruumides Wiru uul. nr. 8**

Rohkeste ois wõtma tulla palub

Eestseisus.

Sõidan

kaheks kuuks wäljamaale.

Dr. Kurrikoff.

Adwokat

M. Pung,

Peterburis, Мѣщанская ул. № 4, кв. 7.

P. Kalm

Tallinnas, Suurel Roosikrantsi uul nr. 10, krt. 7, hoowi sees, teeb

palwekirjasid!

kohtu-edasikaebtusi ja kontrahtisid kui ka muid kirjutustöösi, annab nõu kõigis kohtuasjades ja wõtab ka kohtuasjade ajamist oma peale, e. l. kella 9—11, p. l. kella 2—8. Olek karske. Töö korralik, asjatundlik ja odaw.

Hambatehnikalises

laboratoriumis,

I. Tallinna hambakliiniku juures, walmistatakse kunstlikusid hambaid

kõige odawamate hindadega.

Wiru uul. nr. 7, Nikolai majas.

„Lootus.“

Pühapäewal, 17. augustil.

Suur

Rahwa-pidu.

mitmesuguse huwitawa eeskawaga.

Hakatus kell 4 peale lõunat.

Lähemad teated müürilehtedelt.

Eestseisus.

Annan teada,

et XI Tallinna Matmisekassa walitsuse poolt ära on kinnitatud. Ülesandmisi liikmeks wõetakse wastu ja antakse ligemaid teateid „Pandorinis,“ Pikal uul. nr 36, laupäewal 16 tkp. õhtul kella 1/2 9—10.

Asutajad liikmed

Uus

eraklinik,

Pikal uulitsal, Rebenitz majas nr. 31. Mustapeade klubi wastas.

Hammaste ja suuhaiguste parandamine. Kunstlikkude hammaste panemiseks on iseäraline laboratorium. Awatud terwe päew, ka õhtult.

Osawad sepad

wõiwad „Dwigateli“ wabrikus kohwat teenistust leida, ülesanda wabriku wärawas

G. B.

„Dwigateli“ wabr. ka walitsus.

Poissi

tarwitatakse paganu juurde Aisenkampsi ja Wladimiri uul. nurgal

Lapsetüdrukut

tarwitatakse ühe lapse juurde. Teatada Wallali uul. nr. 10, krt. 3 kella 6—8.

Winapõletaja abiline (klaarija)

otsib kohta Eestis ehk Wenemaale. Tunnistused head. Adr. чр. г. Валкъ, ст. Коккасъ, Ганну Меуен.

Tööliste

tarwitatakse Wenemaale winawabrikusse, kes ennemalt winawabrikus on töötanud, teatust saab Girgenseni uul. nr 1, krt. 8, laupäewa õhtul kella 7—8.

16-a. tütarlaps,

kes wähe Saksa ja Wene keelt räägib, otsib kohta laste juurde. Adr. s. l. t.

Tarwitatakse

õmblejaid

(meeste kui ka naiste.) kes headste tööd tunnewad ja naisterahwa ülerõiwaid ja kampsid häästi õmmelda oskawad. Teatada Pikal uul. 41, krt. 2, kella 9—1 päewal ja 4—8 p. l.

Kostilapsed

leiawad lahket wastuwõtmist S. Ameerika uul. nr. 8, krt. 14.

Kostilapsed

(poeglapsed) leiawad lahket wastuwõtmist ja hoolsat järelwaatamist ja waatamin Daisi uul. nr. 8, perenaise juures.

Soowitakse oma ette

tuba

ehk wäikeste perekonda linna sisse ehk lille ümbruskese. Pakum. s. l. tal. nr. 44 all ära anda

Korterid:

1) 4 wähemat tuba ja köök. 2) kahe toaga saada Wiru uul nr. 6, kaupmehelt; sinna on tarwis ka õpipoissi.

Korter

wälja üürida, walge ja punase majaka wahel nr. 499, ligemat teatust saab S. Tartu maant nr. 20, poest.

Würtspood

wähese kauba ja patendiga on ära anda Millardi uul nr. 15.

Maja

hea ehitusega on müüa Lasnamäel, Wõidujooksu uul. nr. 504.

Waike

maja

on müüa Katusepapi uul. Lähemaid teateid saab Pagari uul. nr. 4, krt. 3, kella 4—1/2 5 p. l.

Naisterahwa

pass

on leitud, kätte wõib saada kuulutuse kulude eest Aisenkampsi uul. nr. 23 a, krt. 2, kella 8—9 õhtul.

Toa roos

(gummipuu) on müüa Wladimiri uul. nr. 17, krt. 1.

Tarwitage juhtumist!

Sukakudumisemasin, kahekas klass, kolm raamatukappi, tisleripink tööriistadega ja poleli tööbega on ärareisimise pärast odawalt müüa Adr. s. l. t.

Neiud!

Kaks noort ning haritud meesterahwast soowiwad

kirjawahetust

lõbusaks ajawiiteks. Adr. Ревель, востребованія S. A. ja T. K.

Õpetus

minu tütarlastekoolis algab 16. aug. Rääkimisetunnid igapäew kella 10—1. Berta Nicolasen Pikal uul nr 36, krt 9

M. Aiksnise

kroonukooli õigustega poiss- ja tütarlaste

kaubanduskool

Walgas,

Uuel uulitsal, Almeri majas.

Wastuwõtmise-eksamid on 18., 19. ja 20 augustil kell 9 hom.

Palwekirjade ja ülesandmiste wastuwõtmine on igapäew kella 9-2.

Inspektori asem. **A Kamsen.**

Wõerastemaja

„Emajõgi“

Tartus, Wene uul. nr 4 puusilla ääres.

Olen wõerastemaja jälle oma kätte wõtnud ja soowitan reisijatele ilusaid

puhtaid tubasid.

Aupaklikult

O. Martna.

Kardinate raamitamine

ja peiemine. Töö saab wõimalikult ruttu ja paraja hinnaga tehtud. Töö headus wõistlemata. Sealsamas saab ka koetud padjatekkisid jne. tehtud ja palju muid kudumisetöösid. Uus Alemanni uul nr 4, krt. 3, E. Lints

Mööblid müüa:

diwanid, toolid, laste saalitoolisid plüšiga, iste ilma plüšita, lammest, kapid ja lepast kirjutuselaud, mitmed woodid lahtitõmmatawad ja klapptega söömalaud, joomlauid, woodid 2 inimesele 1 ehk kaheks, ilmad kerged woodisirmid, riidekapid ja kommutid jne. Kõik on wõimalikult odawalt. Uuel Kalamaja uul., mööblikaupluse nr. 1, aedniku ära wastas.

Hea talukoht

müüa: põldu 35 dess. heinamaad 6 dess., suure palgimetsa 5 dess. Mustamullamaa sawipõhjaga. Ligemat. kirjalikult ja suuliselt, Tapal Kukemelli kaest.

Wähe aega pruugitud

mööblid:

suurwälja-waltikus wõõrastetoa ja buduaaritoamööblid, kapid, kummutid, laudu, toolid, peegleid, pesuandmed woodisid, madratsid jne. jne.

J. Scharapow,

Narwa maant. nr 13.

Odawalt müüdakse:

pehme mööbel, puhwet, söögi-laud, toolid, 2 woodit madratsitega, klawer trümoopeegel ja kirjutuselaud Narwa maant. nr 32, krt. 5.

Wäikene

toa koer

on leitud. Kätte wõib saada S. Tartu. maant nr 55.

Koolilastele

soowitan uusi ja pruugitud kooliraamatuid ja kõiki koolitarwitusi: müüa peeglisid ja klaasisid walmisraamitult, pildide ja raamilistusid.

K. Rubini

raamatukaupl. Tallinnas, Harju wärawas nr. 48.

Ernst Plates'i wäljaandel Riias ilmunud:

K. Apin.

Õpi!

Wene keele aabits ja esimene lugemiseraamat pärast aabitsat, juurdnaliste ja kirjalikkude harjutustega.

364 pildiga ja wärwidetabeliga.

Teine parandatud trükk.

Hind köitmatalt **30 kop.**

Hariduseministeriumi poolt Baltimaa algkoolides tarwitamiseks lubatud.

See aabits on kahes wäljaandes ilmunud: 1) õige kirjaga ja 2) wiltu kirjaga

Wene-Eesti sõnaraamat „Õpi“ I

jae tarwis. **Hind 12 kop.**

Õpi! II.

Wene keele õperaamat muulaste koolidele, juurdnaliste ja kirjalikkude harjutustega. **II õpeaasta** (talw). 210 pildiga. 2 täiendatud trükk.

Hind köitmatalt 40 kop.

Teine trükk on hariduseministeeriumi õpekomitee poolt muulaste algkoolides tarwitamiseks lubatud (nr. 5269, 26. aprillist 1906. a)

Pruugitud

wiiul

on müüa näha õhtul kella 7 peale t. Maailma uul. nr. 22, krt. 6.

Uuna uus (käsi)

päewapildi-aparat

(9×12 cm.) on häästi odawalt müüa, Uue-Maailma uul. nr. 16, krt. 8.

Ilmus trükist:

Prostitutsion

(Porduelu).

Prostitutsioni ajalooline ja praegune seisukord. Dr. Felix Regnault. 192 lhk. suures kaustas, ilusal paberil. Hind 60 k.

Sisu lühedalt: Porduelu mitmesuguste rahwaste juures ja mitmesugustel ajajärkudel. Usuline porduelu. Porduelu wõerustamise otstarbel. Porduelu tempelite juures. Esimesed pordumajad. Haritud porduaisterahwad. Porduelu Indias, Hiinas, Türgis ja Jaapanis. Süfilise ilmumine. Mispärast naisterahwas ennast müüb. Kost saamise majad. Kudas naisterahwas jälle wõib ausat elu elama hakata. Kudas lõpeb porduaisterahwa elukäik kahetsusalutses; Naisterahwa seisukord pordumajas. Kauplemine walgete naisorjadega. Suguhaigused ja porduelu korraldamine. Porduaisterahwaste haigused. Kuumad porduaisterahwad on enam karde. tatawad, ülewaatuse jeb wõitima ülewaatuseta. Kudas suguhaigeid arstitakse. Suguhaiguste külgehakkamine abielus. Külgehakkamine rinnaga toitmise juures. Nõuanded, kudas ennast suguhaiguste eest hoida jne. Saada igast raamatukauplusest. Kealadu „Teadus“, Tenoas, Rüütli uul. nr. 11.

Minu mööbli- ja woodide

kauplus,

Suurel Roosikrantsi uulitsal nr. 17, **on 1. juulist saadik Narwa maant. nr. 31** ja palun austatud tarwitajaid adressi tähele panna. Olen uuesti saanud suure hulga kõiksuguseid mööblid buduaari-, wõerastetoa- ja saalimööblid, waikseid Turgi sohwasid, kuschettid, diwanid, puhwetid, kappisid, peegel-raamatukappisid, söögi- ja kirjutuselaudu, kummutid, lihtlaudu, lihttoolisid, Wiener ja söögitoa-toolisid, marmorist pesunõusid ee glitega, lihtpesukaussid lastewann'id, woodisirmid, trümoo- ja mitmesugusid lampisid toaletpeeglid. Suur walik kurtsid ja madratsisid. Parandame wanu ja wõtame uusi tellimisi kõiksugu tisleritööde peale wastu, on oma töökoda.

Narwa maant. nr. 13.

Scharapow.

Paberitar-witajatele!

Kõiki seltsi paberit, nagu:

trüki-, kirjutus- ja postpaberit

wõib

kõige odawamalt

minu läbi Soome paberiwabrikust tellida.

Kõige austusega

M. Schiffer,

trükikoda Müüriwahe uul. nr. 17. Tallinnas.

Nendele lastewanematele tähelepanemiseks kellede lapsed algkoolides käiwad.

Kõik tarwilist raamatuid, wihkud ja muid õpeabinõusid (nagu sulepead, pliiatsid, kummid, pinalid, rihmad, raanitsad ja palju muud) wõib saada **alandatud hindadega.** Tallinna puudustkannatawate algkoolis käiwate õpilaste awitamise seltsi raamatukauplus ja õpeabinõudelaost. Kooli uul. nr. 2, Nikolai gümnasiumi taga, I linna poeglaste igaskoolis. Ladu on awatud igapäew kella 3—6 päewal

---

Ainumüük Eestimaal!

Wabriku hinnad!

Willimine suurel ja wäiksel mõedul!

Kutulise aja pärast **müün odawalt** Saksamaa rajalt saadud suure partii tulekindlaid sawinõusid, nagu: **mee-, moosi** ja **keedupottisid, piimakannusid** ja kõiksugu köögitarwitusi.

Saada turul kaubawaja taga platsil ja

W. Reinthali kaupluses,

Tatarski uul. nr. 1.

Naiste- ja meesterahwa

walmisriideid

müüdakse õiglaselt ainult

Eesti magasinis.

Tellimisi wõtan kõige odawamate hindadega wastu.

A. Adamson,

Wene ja Wiru uul. nurgal nr. 1 (Demini wastas).

Kuld 56 pr.

laulatuse- ja kiwidega sõrmusid,

peale selle weel hõbe-paberosskotsid, naisterahwaportmoneesid, lusikaid, prossid, kaelaristisid ja kõiksugu hõbeasju müüb imeodawate hindadega

M. Reismanni

uuridekauplus,

Nigulistе uul. nr. 6, apteegi wastas.

Suguline jõuetus,

[illegible]

Kuulsa

Eduard Kossleri

masinate ja terasriistade, masinate ja terase aussitimi ja langawabriku paberit on uul alati müüa. **Wanad saab saawad ruttu ja odawasti parandatud ja uued tellimised ruttu toimetatud.**

Agent **M. Leppik,**

Tallinnas, S. Pärnu maanteel nr. 37.

(Diakonissi wastas. Luigel.)

Diplomeeritud Saksa keele õpetaja annab weel Saksa keeles ning kirjanduse

tundisid

täiskaswanutele ja lastele. Kõnelemine kella 7—8 õhtul Laial uul. nr 44

Kaks wana poole noort neidu soowiwad wiisakate noortemeestega

kirjawahetust

tõsistes mõttes. Adress Stjiti uul nr. 8. A. S.

Wiru wärawa mäe wastas.

Wiru wärawa mäe wastas.

„METROPOL“

16., 17. ja 18. augustil

punkt kell 8 1/2 õhtul

4. seeria.

Koguni uue eeskawaga.

Ainult weel kaks päewa!

Anton Sattler'i külaskäigu-etendused, ise omaga duetti laulab

Pühapäewal, 17. augustil kell 3 1/2 p. l.

perekonna-etendus

iseäraldi selletarwis kokku seatud eeskawaga. Igal täiskaswanul on õigus ühe last prii ehk 2 ühe piletiga sisse wiia.

Harilikud hinnad. Telefon nr 52.

Teatri kassa on awatud kella 11—2 ja õhtul kella 6 peale.

Nikolai I. gümnasium Tallinnas,

annab sellega teada, et käesolewal õpeaastal 1908/9 õpemaks igal õpilase peale rakendatud gümnasiumis hariduseministeerium poolt **kõrgendatud on:** ettewalmistamise-klassis kuni 50 rublani teistes ja paralleelklassides kuni 60 rublani.

Direktor **Bukowitsky.**

Wastuwõtmise eksamid.

G. P. Rabinowitschi ettewalmistamise-koolis on

18. ja 19. aug.

Jumalateenistus kooli awamise puhul 26. aug kell 12

Kool on Gonsiori uul. nr. 17

Õpilaste wastuwõtmine kestab edasi igapäew kella 10—1 p. kooli ülewalpidaja juures. Gonsiori uul. nr. 17 krt. 3.

Eestimaa Rahwahariduseseltsi on nõuks wõtnud eelolewal õpeaastal Tallinnas

üleüldishariduslisi keskkoolikursusid

[illegible] tarwiline arw osawõtjaid üles annab. [illegible] grupet I gruppesse wõiwad need ilma eksamita astuda, kes [illegible] ministeeriumikooli lõpetanud, II — need, kes IV-klassilise linnakooli ehk [illegible] kooli neli klassi lõpetanud, III — need, kes keskkooli wiis klassi [illegible], ja IV need, kes keskkooli kuus klassi läbi teinud. [illegible] eksami järele sisse astuda. Kursused walmistatakse [illegible] ja realkooli lõpueksami wastu.

Maks õpetuse eest I grupes [illegible] aastas, teistes [illegible] aastas.

Ülesandmisi wõtab wastu kirjalikult ja suuliselt **25. augustini** Rahwahariduseseltsi kirjatoimetaja **Ed. Hubel** (Tallinnas Girgensohni uul. nr. 18, krt. 1, kella 4—8 p. l.) **Paluwakse ülesandmisega ruttata.**

Õpetus algab kursustel, kui tarwiline arw osawõtjaid leidub, septembri kuu teisel.

Tänasest päewast peale!

Minu raamatukaupluses on alati uuem **Eesti** kui ka **Läti kirjandus** saadawal; wälja arwatud kõik alam wäärtuslised ja kõlbmatasisulised kirjatööd. **Kirjama saan mina igapäew** ja soowitan: kõiksugu tarwilist kirjutusmaterjali, postkaartisid maakoha-waadetega, iseäranis Eesti-, Liiwi- ja Kuuramaa maakohtade ja alewite waadetega, peale selle kõiki muid igapäewaseid tarbeasju.

Müün üksikult ja wõtan tellimisi wastu kõiksugu ajalehtede peale. Wõtan kuulutusi wastu kõikide Eesti ajalehtede jaoks.

Minu raamatukogus, kust raamatuid lugemiseks wälja antakse, on kõik uuem kirjandus olemas.

Raamatukauplus **Riias,** Kuuramaa uulitsal nr. 1, **Suure** ja **Wäikese Jaagri** uul. nurgal, kõrwal Wäikese Jaagri uul.

P. Kalninsch.

Laulatusesõrmuseid,

kullast, 56-pr., ja hõbedast, 84-pr.,

ning kiwidega kuldsõrmuseid, hõbe-paberosskotsid, lusikaid ja kõik minu kauplemiseringisse käiwad kuld- ning hõbeasjad müün wäga odawate hindadega.

A. Reismann'i

uuride-, kuld- ja hõbeasjade-kauplus

Suurel Karja uulitsal nr. 19.

Ole-kübaraid

ja

käekottisid

(turu)

soowitab kaupmeestele jällemüümiseks odawate hindadega

J. Wenter

Tallinnas, Uuel turul nr. 96.

Et ma oma äri ruumipuuduse pärast Mirjalise majasse, Fahrenholzi wastu, üle wiin, üürin ma oma praeguse

äriruumi

teisele edasi ja palun soowijaid igapäew kella 10—7 minu juurde läbi rääkima tulla.

Paul Winter,

Wiru uul. nr. 13.

Trükitud M. Schifferi trükikojas. Tallinnas.